

Tribuna școlii

REVISTĂ SĂPTĂMINALĂ

Anul III Nr. 81

Simbătă 3 februarie 1973

16 pagini — 1 leu

Cultura socialistă și idealul uman

Construirea societății socialiste este un proces complex și de durată care se desfășoară odată cu cucerirea puterii de către clasa muncitoare, cu transformarea revoluționară a relațiilor de producție, și, implicit, cu transformarea structurii de clasă a noii societăți. Edificarea noii orinduri presupune transformarea radicală a societății în toată complexitatea ei, implicit și a culturii, a conștiinței membrilor societății, a relațiilor interindividuale și a formelor de comunicare dintre ei. Pe marginea acestor considerente, am solicitat o convorbire cu acad. MIHAI BENIUC.

— După cum știm, construcția noii societăți și, prin urmare, și a culturii ei, are unele particularități. Care sînt, după părerea dv., aceste particularități ale culturii noi ce o deosebesc de cea a orindurilor precedente?

— Ținînd seama de faptul că orinduirea socialistă își propune mai presus de orice să ridice omul, în sensul de a-i da posibilitatea să se bucure, prin muncă, de toate bunurile noii societăți, inclusiv de cele spirituale, înseamnă că, prin excelență și conștient, cultura socialistă trebuie să fie realizată în spiritul care s-o facă accesibilă tot mai mult maselor de oameni ai muncii. Oamenilor de cultură le revine misiunea însușirii învățării marxist-leniniste și a umanismului socialist pentru a le transforma în multiplicitatea operelor lor artistice.

— Cum pot contribui oamenii de cultură la făurirea idealului uman al societății noastre socialiste?

— Pentru a-și putea duce această misiune la bun sfârșit, sfârșit care nu poate fi prevăzut de pe o zi pe alta, ci în perspectiva comunismului, prin activitatea și operele lor, oamenii de cultură trebuie să contribuie masiv la făurirea conștiinței socialiste, la noua etică a omului muncii și la dezvoltarea spiritului de echitate socialistă. Numai prin astfel de activitate și prin astfel de opere, cultura noastră va putea căpăta, cu adevărat, un caracter socialist. Aceasta presupune, pe de o parte, o temeinică valorificare a celor mai bune tradiții culturale ale țării noastre, iar, pe de altă parte, crearea de lucrări și opere inspirate din noile realități socialiste și din realitățile trecutului, în care se reflectă luminile de azi ale procesului de făurire a construcției socialiste a oamenilor.

— Aceasta înseamnă că făurirea conștiinței socialiste a maselor este sarcina fundamentală a creatorilor...

— Formarea și desăvîrșirea conștiinței socialiste este, după cum se știe, un factor decisiv în ducerea mai departe a activității de producție și

DUMITRU LAZĂR-SĂRAIANU

(Continuare în pag. a 15-a)

Anghel

EMINESCU

„România liberă” XXX

La cea de a XXX-a aniversare de la apariția primului număr al ziarului „România liberă”, colectivul redacțional al revistei „Tribuna școlii” îi urează noi și mari succese în acțiunea de împlinire a politicii partidului și statului nostru, de educație socialistă a maselor de oameni ai muncii și-i transmite călduroase felicitări pentru înalta distincție primită.

Învățămîntul la distanță (I)

Istoriceste, învățămîntul la distanță a luat naștere printr-un impuls de jos în sus. De la cei, destul de numeroși, care simțeau nevoia să-și completeze o instrucțiune neterminată, sau depășită, în spre cei care ar fi putut să răspundă dorinței celor interesați, fără a-i scoate din locul de muncă.

Cei care doreau să-și completeze studiile erau, în cea mai mare parte, persoane intrate de timpuriu în circuitul producției din motive diverse: lipsa de mijloace pentru continuarea studiilor, necesitatea de a contribui prin muncă la susținerea unei familii prea numeroase etc.

În țările capitaliste, acest fenomen, de deosebită importanță socială, nu a fost sesizat, sau a fost ignorat, de către forurile responsabile din aparatul de stat. Și astfel, învățămîntul „prin corespondență”, așa cum s-a numit la început și continuă să se numească și astăzi în unele țări, a devenit treaba unor întreprinderi particulare, cu toate inconvenientele legate de acest sistem.

Dar mulți dintre cei dornici de întregirea cunoștințelor au ales, între perspectiva de a abandona locul de muncă, renunțînd la salariul respectiv pentru a urma zi de zi o școală de învățămînt general sau de profil — și aceea de a sacrifica numai o parte mai mare sau mai mică a salariului de odată cu aceasta și o bună parte a timpului de odihnă, pentru a putea învăța acasă — ultima variantă.

Numărul și varietatea școlilor prin corespondență existente în țările capitaliste dovedesc, pe de o parte, că ele constituie o treabă minunată pentru cei ce le organizează, iar pe de altă parte, pun în evidență faptul deosebit de semnificativ că dorința de ridicare a nivelului cunoștințelor, departe de a slăbi, se manifestă din ce în ce mai impetuos.

Revoluția tehnico-industrială a complicat în mod considerabil datele problemei. La numărul acelor care urmăresc întregirea studiilor în cadrul existent, se adaugă astăzi numărul, considerabil de mare, al celor care, deși în posesia unei diplome, trebuie să parcurgă rapid curba dezvoltării științei și a tehnicii pînă în prezent, sub sancțiunea de a fi eliminați, ca necorespunzători, din ciclul muncii. Alții vor trebui să-și schimbe profilul pregătirii. În definiție, astăzi învățămîntul nu mai este doar o treabă a copiilor și a tinerilor pînă la 20—25 de ani, el cuprinde întreaga națiune muncitoare.

Așa cum mîncăm, cum respirăm, cum dormim, va trebui să învățăm întreaga viață, va trebui să însoțim munca noastră continuă cu un proces continuu de informare.

Lionel Niculescu

ACCENTE

Ședința Consiliului profesoral al I.C.P.P.D.

În zilele de 29 și 30 ianuarie a avut loc ședința Consiliului profesoral al Institutului central de perfecționare a personalului didactic. La lucrările ședinței a luat parte prof. univ. dr. Traian Pop, adjunct al ministrului educației și învățămîntului.

Cu acest prilej, membrii consiliului profesoral au luat în dezbateri — pe marginea unui material de sinteză prezentat de conducerea I.C.P.P.D. — probleme privind realizarea planului de școlarizare a cadrelor didactice planificate pentru a urma cursurile de perfecționare, orarul cursurilor și organizarea lor, programele de studii individuale (conținutul și orientarea acestora), pregătirea politică și ideologică în cadrul cursurilor de perfecționare.

Un loc deosebit în dezbateri l-a ocupat sprijinirea studiului individual al corpului didactic, organizarea mijloacelor de informare și documentare, a rețelei de publicații destinate perfecționării, perfecționarea cadrelor de conducere și îndrumare a învățămîntului. A fost tratată, de asemenea, cu mare atenție, perfecționarea sistemului de acordare a gradelor didactice, prin sporirea exigenței examenelor și ameliorarea probelor de concurs.

În întregimea lor, discuțiile au avut drept obiectiv principal modernizarea perfecționării, adaptarea ei la marile exigențe formulate în fața învățămîntului de dezvoltare societății noastre. Ocupînd locul central în procesul de învățămînt, educatorii, învățătorii, profesorii sînt cei de care depinde în primul rînd modernizarea învățămîntului. În cea mai mare parte, pregătirea acestora condiționează realizarea unui învățămînt modern, tocmai de aceea, s-a arătat că îi revine per-

fecționării datorită de a-i înarma cu acele cunoștințe menite să-i familiarizeze cu metodologia și tehnologia școlii moderne și, în același timp, să-i țină la curent cu progresele științei, cu ultimele cuceriri și descoperiri din domeniul acesteia.

În încheierea dezbaterilor, a rostit o amplă alocuțiune prof. univ. dr. Traian Pop care s-a pronunțat asupra modalităților de sporire a eficienței tuturor formelor de perfecționare.

În numărul viitor vom prezenta pe larg dezbaterile din această ședință.

Vi

activitate artistică

Printre acțiunile ce urmăresc educația multilaterală și stimularea creativității generației tinere se înserează și aceea care se desfășoară în cadrul Societății literar-artistice „George Călinescu” a elevilor din București (animată și îndrumată de prof. Tudor Oprea). Societatea cuprinde un studio de teatru și de recitări și cenaclul „Săgetătorul”, în care artele — literatura și plastica — se împletesc printr-o diversitate de acțiuni judicioase organizate. Aceleași gânduri,

aceleași sentimente și viziuni în cadrul acestui cenaclu se exprimă atît prin mijlocirea imaginilor literare, cit și prin a celor artistice plastice. Conjugarea literaturii cu plastica se concretizează prin ilustrarea cu imagini vizuale a pieselor unor scriitori consacrați, ca și a încercărilor promițătoare în acest domeniu ale membrilor cenaclului.

Pe linia acestor aspirații spre cuprinzătoare

orizonturi artistice, se situează cultivarea grafică de carte și afișului literar, așa cum o dovedește suita de expoziții de la Ateneul tineretului, în care elevii aduc un omagiu plastic operei literare preferate. Amintim între ele expoziția (octombrie, 1972) cu lucrările semnate de Daniela Codarcea, Anca-Ioana Hariton, Ioana-Cristina Nestorescu și Călina Pandele, de la Liceul de arte plastice „N. N. Tonitza”. În prezent este deschisă — tot la Ateneul tineretului — expoziția de grafică și pictură cu lucrări prezentate de alte două eleve ale Liceului de arte plastice „N. N. Tonitza”: Dana Lazanu și Adriana Păunescu.

Prof. dr. AL. TOHĂNEANU

Pe teme

docimologice

De curînd, colectivul Inspectoratului școlar județean Cluj, în frunte cu inspectorul general Ion Bindea, s-a înfățișat cu dr. Natalia Popa, lector la Universitatea „Babeș-Bolyai”, care a făcut o expunere în probleme de docimologie modernă. A urmat un dialog antrenant între inspectorii școlari și conducătorul dezbaterii referitor la factorii variabilității în notare, la funcția educativă și stimulativă a notării, la necesitatea obiectivității notării pentru preîntîmpinarea unor efecte conflictuale la cei examinați. Discuțiile au avut la bază aspecte concrete înfățișate în unitățile școlare de către inspectorii și au îmbogățit problematica temei dezbătute.

După încheierea dezbaterilor, prof. T. Fodor, directorul Casei corpului didactic, a înfățișat oaspeților câteva din preocupările, rezultatele și perspectivele activității Casei, solicitîndu-le sprijinul și prezența la manifestările inițiate

pentru informarea, perfecționarea și educarea personalului didactic.

Periodic, inspectorii școlari vor fi oaspeții Casei corpului didactic la confruntări pe cele mai actuale probleme ale învățămîntului. La următoarea întîlnire se vor discuta aspecte și cerințe legate de metodologia cercetării științifice, ale publicării rezultatelor acesteia și ale eficienței ei.

NICOLAE BURCEA

Ziua școlii

Pentru elevii și profesorii Liceului „D. Bolintineanu” din Capitală, ziua de 28 ianuarie 1973 a însemnat o sărbătoare cu multiple semnificații: 20 de ani de la înființarea liceului, 100 de ani de la moartea lui Dimitrie Bolintineanu, patriot înflăcărat, patronul liceului nostru.

Elevii și profesorii, împreună cu invitații, profesori de la celelalte școli ale sectorului VI și municipiului București,

au auzit comunicarea criticului literar Teodor Virgolici, redactor șef la Editura „Minerva”, despre „D. Bolintineanu — scriitor militant”. După un montaj literar-artist prezentat de elevii anului III F, sub conducerea prof. Aurelia Coltofeanu, a urmat sesiunea metodică-științifică — pe secții — a cadrelor didactice din liceu.

Comunicările au fost urmate de discuții interesante cu referiri la aplicabilitatea lor în procesul instructiv-educativ din școală.

Prof. IOAN VOINEA
București

PRO ȘI CONTRA

Tot despre bacalaureat

Articolul lectorului universitar Ion Drăgan („Tribuna școlii” nr. 71, 25 noiembrie 1972), de la rubrica „Pro și contra” m-a determinat să meditez asupra unor idei legate de examene, de notare.

În primul rînd, trebuie să mărturisim adevărul total al afirmațiilor făcute și apoi să precizăm că situația relatată nu este înfățișată numai la liceele pedagogice, ci și la liceele de specialitate, sau la cele teoretice.

Se iau în considerație prea des doar situațiile statistice (și cite nu se fac de dragul procentajului!). Se uită însă un lucru elementar: nota trebuie să fie măsura unor cunoștințe asimilate, a capacității creatoare a elevului; ea nefiind cea reală, nu putem cunoaște ce și cit știu elevii respectivi.

Sînt încă profesori (fiecare școală poate cita cite cel puțin un exemplu!) care se fac că predau, iar elevii se fac că învață, și timpul trece, trece perioada de școlarizare, elevii promovează, există apoi ca număr de absolvenți, și atît.

Elevii își cunosc profesorii, și despre cei care sînt indulgenți spun că nu e necesar să se învețe la cutare obiect, că pentru a rămîne corigent la materia respectivă „trebuie să faci cerere”.

Fără a generaliza, elevii — și sînt mulți din aceștia — știu și afirmă chiar că „dacă nu trec în iunie, trec în toamnă, și tot trec”. Și trec. Și trec și examenul de bacalaureat, fiindcă dacă s-ar înfățișa să nu promoveze acest examen profesorul va fi învinuit de slaba pregătire a elevilor săi.

Iată la ce situații duc aprecierea muncii profesorului după procentajul de promovare la disciplina pe care o predă.

De aceea, se impune ca examenul de bacalaureat să se dea în fața unor comisii alcătuite din profesori care predau la alte școli decît la aceea unde intră în comisia de bacalaureat, exigenți, cu tact pedagogic, care să urmărească nu capacitatea de memorare a absolventului, ci puterea lui de judecată, prăceperea de a realiza sinteze, puterea de a discerne, originalitatea formulării unor cunoștințe asimilate. Numai astfel de comisii ar putea duce la sporirea autorității acestui examen, care, în prezent, este privit cu destulă superficialitate din partea elevilor și a unor profesori. A continua desfășurarea examenului de bacalaureat în forma actuală și cu obiectele obligatorii și la alegere — trei la număr în total — ar fi în multe privințe (și nu neesențiale) — echivalent cu renunțarea la examenul de bacalaureat.

Examenul de bacalaureat — cu o denumire atît de semnificativă și veche — trebuie să se transforme, spre binele elevilor și al societății, într-un examen serios și echitabil.

Prof. LUCA BEJENARU
Rădăuți

IOAN SLAVICI, profesorul

Viața și activitatea scriitorului și profesorului Ioan Slavici (1848—1925) exprimă ingemănarea unică a unei creații deosebite, care a dat patrimoniului culturii române deopotrivă pe creatorul de frumos și pe dăltătorul de suflute. „Eu m-am simțit viața mea întregă — arată Slavici — mai presus de toate dascăl”.

Activitatea pedagogică a scriitorului Ioan Slavici a început prin articole scrise la revistele „Speranța” și „Lumina” (1871—1874), în revista „Tribuna” (1885—1888) și a continuat cu studii și manuale elaborate între anii 1883—1906, găsindu-se încoronarea în lucrările sale pedagogice de bază: **Povețe pentru buna creștere a copiilor** și cele trei studii publicate în 1909 în „Biblioteca Minerva”, și anume **Educațiunea rațională**, **Educațiunea fizică**, **Educațiunea morală**.

Slavici conține educația ca un complex proces de îndrumare, avînd ca scop dezvoltarea integrală și armonioasă a ființei umane pentru a-l face pe om apt să se conducă singur în viață și să poată acționa în vederea propriei sale desăvîșiri, adică capabil să se autoeduce. De aici, decurge rolul de seamă pe care el îl dă educatorului în organizarea și conducerea procesului, instructiv-educativ, proces care se poate realiza numai printr-o educație liberă ce dă putință de dezvoltare posibilităților sufletești și asigură depășirea și modificarea condițiilor de mediu — omul fiind o ființă activă, creatoare. Procesul instructiv-educativ se desfășoară în cadrul componentelor lui fundamentale pe care Slavici le vede în educație: fizică, morală, intelectuală, profesională. Educația fizică este pusă la baza întregului proces educativ. Educația morală constă în „îndrumarea spre stăpînirea de sine, îndrumarea spre supunere către rînduială morală ori îndrumarea spre virtute”, în îndrumarea dată copilului spre a ajunge el însuși la propria sa desăvîșire. Faptele au caracter moral cînd sînt corespunzătoare naturii umane și legilor sociale. Educația intelectuală se realizează prin instrucție, prin asimilarea de cunoștințe, dar e necesar ca ea să fie formativă, să dezvolte funcțiile intelectuale ale copiilor, capacitățile lor de cunoaștere și elaborare, nu acumularea mecanică și aglomerarea de cunoștințe. Școala are menirea — sublinia Slavici — „a dezvolta inteligența și a dezvolta în școlar rînduială de a se instrui însuși pe sine”. Educația profesională trebuie să încheie procesul instructiv-educativ, deoarece ea cere un anumit grad de dezvoltare a copilului. În alegerea profesiei este necesar să se țină seama de aptitudinile copilului și de împrejurări. „Copilul — arată Slavici — nu se pătrunde de iubire de muncă decît făcînd ceea ce face din propriul său îndemn și cu plăcere deplină”. Activitatea profesională constituie, astfel, un factor de perfecționare și desăvîșire umană. Considerînd educația morală ca parte componentă a procesului instructiv-educativ, el acordă o mare însemnătate mijloacelor educației morale. În concepția sa, acestea sînt: iubirea, autoritatea, exemplul, pedeapsa și recompensa, iar folosirea lor o axează pe respectarea demnității ființei tinere, capacității ei raționale, promovarea spiritului de inițiativă, independență și răspundere, potențarea și sprijinirea efortului propriu al copilului spre desăvîșire.

Ideile pedagogice ale lui Ioan Slavici și-au avut izvorul în temelnică sa pregătire teoretică și îndelungata lui activitate școlară de aproape o jumătate de veac desfășurată la Școala normală a Societății pentru învățătura poporului român, Azilul Elena Doamna, Institutul Ion Oteteleșeanu din Măgurele, în care a profesat patruzeci de ani. Slavici a luat atitudine față de politica școlară a regimului burghez-moșieresc și a criticat dezinteresul clasei dominante față de slaba școlarizare a copiilor din popor, proasta întreținere a școlilor, situația mizeră a cadrelor didactice.

Concepția sa despre educație și învățămînt, Slavici a concretizat-o în bună măsură atît în bogata sa activitate didactică ca profesor de limba română, filozofie, psihologie și pedagogie, istorie și geografie, cît și în elaborarea de programe școlare și manuale.

ION ORGHIDAN

Racordare la nivelul științei contemporane

Anul școlar 1971/1972 a fost un an de continuare a preocupărilor de re-așezare a conținutului învățămîntului în sensul modernizării lui. Această problemă se află în centrul preocupărilor Ministerului Educației și Învățămîntului și în anul școlar 1972/1973. Dar ce s-a realizat pînă în momentul de față în acest proces? Și ce rămîne încă de realizat? Am adresat întrebările de mai sus unor cadre din Ministerul Educației și Învățămîntului. Sintetizăm în rîndurile de mai jos răspunsurile pe care le-am primit:

ROMEO DĂSCĂLESCU, director general adjunct:

Modernizarea conținutului învățămîntului o abordez prin prisma racordării planurilor de învățămînt, a programelor, a manualelor la nivelul de dezvoltare atins de știința contemporană, racordare efectuată sub semnul oportunității didactice. Aceasta impune o selectare pe bază de criterii obiective. Trebuie să știm ce anume introducem în programă și cît introducem. Problema aceasta a lui „ce” și „cît” nu este una dintre cele mai ușoare.

În acest an școlar, am continuat acțiunea de revizuire a planurilor de învățămînt în sensul eliminării supraîncărcării. Planul de învățămînt este încă, cu toate eforturile noastre, supraîncărcat. Bineînțeles că planul nu este unica sursă de supraîncărcare a elevilor. Dar este premisa acestui fenomen.

În acțiunea de ameliorare a planului de învățămînt va trebui să acordăm o mai mare atenție judicioasei profilării a secției umaniste și definirii mai exacte a trunchiului comun de cultură generală.

În ceea ce privește programele, desfășurăm o acțiune de eliminare din programe a tot ceea ce este învechit și nu mai corespunde cerințelor de informare științifică. În același timp ne-a preocupat să asimilăm ultimele achiziții ale științei. În acest scop, am consultat academicienii, cercetătorii științifici, cadre didactice. Bineînțeles că nu am eșuat toate posibilitățile de consultare. Aceasta se datorește în bună parte crizei de timp. Multe programe au fost elaborate într-un timp foarte scurt. Dar acțiunea de îmbunătățire a lor continuă. Ea nu este impusă de dinamica dezvoltării științei care ne solicită în permanență să revedem conținuturile obiectelor de învățămînt. Avem programe modernizate — evit termenul moderne, fiindcă aceasta presupune un proces finit — la biologie, fizică, chimie, matematică, literatură română, istorie, limbi moderne. Modernizarea lor se manifestă, între altele, în prioritatea formativului față de informativ, care-i obligă pe elevi să-și însușească modalități proprii de investigare a fenomenelor, să participe la dialogul profesor-elev. Programul este un document de valență didactice realizat numai în măsura în care cade pe mîna unor profesori pregătiți să-l înțeleagă, să-l poată transmite și interpreta într-o manieră modernă. Ca atare, această problemă se află în strînsă legătură cu acțiunea de perfecționare a cadrelor didactice.

Manualele nu sînt încă foarte moderne concepute, deși s-au făcut pași serioși în îmbunătățirea lor.

Aș propune să cîntărim manualele pe clase și să numărăm paginile și să vedem cîte mii de pagini trebuie să învețe un elev care termină școala generală sau liceul. Și dacă investigația ar merge mai departe, pentru a evalua cîte noțiuni noi se introduc în aceste pagini, am vedea

că eficiența acțiunii noastre formative este primejduită din cauza imensei cantități de informație.

DUMITRU OGREZEANU, inspector general:

Vom începe anul școlar 1973/1974 cu o nouă programă de matematică pentru liceul de cultură generală. Noi considerăm că aceasta corespunde cerințelor actuale ale învățămîntului. Rămîne ca practica s-o confirme. Ce aduce nou această programă? Principala ei calitate constă într-o mai bună economie a timpului afectat realizării ei. Pentru aceasta, se renunță în bună măsură la sistemul predării concentrice. Am prevăzut un mare număr de ore de recapitulare, fiind seama de faptul că am început cu schimbarea programelor de liceu și nu din școala generală. Programul aduce capitole noi sub formă de elemente de cercetare operațională, de informatică. Ea insistă asupra integrării în sistemul învățării matematicii a elementelor de teoria mulțimilor. Prin aceasta, învățămîntul matematic capătă un caracter formativ mai pronunțat, servind pe de o parte la sporirea randamentului învățării, iar pe de altă parte, la stabilirea relațiilor între cunoștințele de matematică. Legarea strînsă de viață se realizează, în primul rînd prin includerea unor capitole de matematică aplicată din domeniile teoriei grafurilor, programării liniare, informaticii, teoriei probabilităților, mecanicii, dar și prin indicațiile de întărire a caracterului aplicativ în predarea tuturor celorlalte capitole. Adăugarea unor capitole noi s-a efectuat căutîndu-se să se evite supraîncărcarea.

DUMITRU SĂVULESCU, inspector general:

Studiul limbii române în școala generală — clasele V—VIII — a avut la bază, în ultimii ani, o programă elaborată în 1961, o dată cu trecerea la învățămîntul general obligatoriu de 8 ani. Pe măsura aplicării ei, au ieșit în evidență, tot mai pregnant, limitele concepției în care au fost elaborate atunci programa și manualele, unele direcții greșite pe care le-a luat studiul limbii române în școala generală — accentul exagerat pus pe problemele teoretice ale gramaticii, neglijarea, în bună măsură, a scopului practic al predării — însușirea limbii ca mijloc de comunicare orală și scrisă — neglijarea problemelor de vocabular, de ortografie, ortoepie, punctuație și de compoziție. S-a considerat, în mod eronat, că a ști gramatică înseamnă să știi să faci analize gramaticale cît mai complicate. S-au neglijat, în acest fel, exercițiile, formarea, pe baza lor, a deprinderilor de exprimare corectă.

La lectura literară, s-au impus analize literare pretențioase, care depășesc, deseori, posibilitățile și cultura elevilor. Lipsurile principale în pregătirea elevilor la limba română au ieșit în evidență îndeosebi cu ocazia concursurilor de admitere în liceu.

Situația existentă a impus, încă din acest an școlar, stabilirea, în programă, a unor principii și cerințe care să dea o nouă orientare studiului limbii române și lecturii literare. Într-o etapă ulterioară se va introduce o nouă programă de limba română, aflată, în prezent, în definitivare, la secția programe a I.C.P.P.D. Sînt în curs de elaborare noi manuale de lectură literară pentru clasele V—VIII, care să servească mai bine scopului educativ al studiului literaturii în școala generală.

În învățămîntul liceal, începînd

cu anul școlar 1971/1972 se aplică treptat o nouă programă de literatură română. În prezent, ea se folosește la anii I—II. Rezultat al unei elaborări colective și al unei largi dezbateri și consultări, programa stabilește principiile directoare ale studiului literaturii române în liceu ținîndu-se seama de obiectivele învățămîntului liceal și de scopul studiului literaturii române.

Din experiența anilor trecuți, s-a înțeles că aglomerarea de scriitori în programe n-a fost în avantajul pregătirii literare a elevilor. De aceea, programa cuprinde momentele principale ale evoluției literaturii române, ilustrate prin creația unor mari personalități. Au fost necesare, deci, reduceri substanțiale, lăsînd la o parte chiar scriitorii dintre cei valoroși. Hotărîtor pentru studiul literaturii în liceu este felul în care se studiază literatura, valoarea operelor analizate și nu cifra scriitorilor incluși în programe.

Pe baza observațiilor și propunerilor făcute de profesori și de specialiști, se vor aduce, în continuare, îmbunătățirile necesare.

IUNIAN CHELU, inspector principal:

Comisia pentru elaborarea programelor de fizică, alcătuită din cadre universitare și din profesori din liceele de cultură generală și din școlile generale de 10 ani, specialiști de la Comitetul de stat pentru energie nucleară și de la I.C.P.P.D., au elaborat noi programe pentru clasele a VI-a și anul I al liceului de cultură generală. Aceste programe pun accentul pe funcția formativă a învățării fizicii și creează condiții pentru introducerea tehnologiei moderne în procesul de instruire. Structurarea conținutului nu s-a făcut în mod clasic, după capitolele tradiționale, ci după conceptele fundamentale care trebuie însușite în anul de studiu respectiv. Astfel, la clasa a VI-a, capitolele programelor sînt intitulată: „Corpul”, „Mărimi fizice”, „Fenomene fizice”, iar la anul I „Mișcarea”, „Interacțiunea și Mișcarea”. Capitolele definesc în mod potențial numai o parte din obiectivele acestei programe. Un alt obiectiv este însușirea metodelor fizicii de către elevi (metoda experimentală, metoda modelării, metoda principiilor). Pentru însușirea metodelor experimentale, spre exemplu, programele recomandă nu numai efectuarea lucrărilor de laborator, ci și învățarea, pe baza experimentelor frontale, a tuturor conceptelor. Programele organizează cunoștințele în jurul unor concepte de mare generalitate, necesare învățării în regim fizic. Astfel, conceptul „corp” introdus în clasa a VI-a îl prefigurează pe cel de sistem. Conceptele „fenomen”, „mișcare” pe cel de „proces”. Se acordă un spațiu mai mare pentru formarea conceptelor „interacțiune”, „izolare”, „conservare” etc., iar dezvoltarea lor va fi urmărită pe întregul parcurs al procesului de învățare a fizicii.

MELANIA RĂDULESCU, inspector principal:

În modernizarea predării științelor biologice, s-a ținut seama de necesitatea integrării obiectelor aparținînd acestei discipline într-un tot unitar și evitarea diluării conținutului lor. Această integrare se realizează, practic, prin programe care introduc studiul obiectelor biologice începînd de la primele clase ale școlii generale, astfel încît elevii să interpreteze fenomenele din natură în strînsa lor interdependentă. Programele elaborate de comisia de bio-

logie condusă de prof. dr. doc. acad. Eugen Pora au cuprins aceste deziderate ale modernizării, rămînd ca treptat să se introducă programe și manuale noi atît la clasele V—VIII cît și la anii I—IV liceu. Conform noii concepții, în locul studiului botanicii, zoologiei, anatomiei și fiziologiei omului se va introduce studiul paleobiologiei, anatomiei și fiziologiei comparate, al reproducției și eredității și biologiei generale și umane. O noutate o constituie și introducerea studiului ecologiei la clasele a VII-a ale școlii generale. Această organizare îl pune pe elev în situația de a privi comparativ elementele constitutive ale lumii vii.

VLADIMIR ONOFREI, inspector general:

Preocupările noastre actuale au condus la stabilirea unor principii fundamentale care vrem să stea la baza activității pentru modernizarea învățămîntului geografic. Printre acestea ar fi, în primul rînd, stabilirea problemelor prioritare fundamentale care trebuie tratate. După ce vom stabili lucrul acesta, va trebui să hotărîm cum trebuie problematizate cunoștințele, volumul, formele de abordare a problemelor. Apoi legarea de problemele specifice vieții, modul în care se fac referiri la noțiunile transmise prin alte canale informaționale, corelarea cu alte obiecte de învățămînt.

LUCIAN RAȘCA, inspector general:

Învățămîntul limbilor moderne cunoaște, în ultimele decenii, o înnoire atît de însemnată încît s-a vorbit și se mai vorbește încă de o nouă pedagogie a acestor discipline, care pune sub semnul întrebării toate aspectele învățămîntului tradițional: obiective, concepții, metode, mijloace, dinamica orei de clasă, rolul și formarea profesorului, programe, manuale, examene.

Scopul principal al oricărei programe de limbă străină este atingerea unui anume grad de stăpînire a limbii studiate, care să-i permită elevului folosirea ei corectă, creatoare, orală, în primul rînd, dar și scrisă, în situații variate și diferențiate după nivelul și finalitatea ciclului sau a clasei.

Limba fiind un mijloc de comunicare prin excelență orală, urmărind ca predarea să realizeze în primul rînd, ca ordine și importanță, însușirea limbii vorbite, sub forma dialogului, a situațiilor uzuale, conversația ocupînd locul principal în ansamblul metodologic al predării oricărei limbii străine.

Trebute să arătăm că primordietatea limbii vorbite nu reduce cu nimic importanța însușirii limbii străine, ca mijloc de comunicare și de informare, dar că ponderea fiecărui aspect și durata etapelor orale variază în funcție de scopurile învățării, de vîrsta și nivelul elevilor.

Utilizarea unei metodologii adecvate, eficiente este condiționată însă de formarea cadrelor de specialitate, capabile să folosească metodele moderne de predare a limbilor străine și să minuiască mijloacele tehnice. Aceasta este, cred, una din direcțiile principale în care trebuie să se acționeze, deoarece cursurile de perfecționare cu profesorii de limbă străină — cursurile de vară de la Brașov, cele organizate de I.C.P.P.D. sau unele timide acțiuni ale inspectoratelor școlare — nu sînt în măsură să răspundă plener exigențelor mereu sporite ale învățămîntului limbilor străine în țara noastră.

Consemnare de
OCTAVIAN BUZESCU

CONȚINUTUL METODICA

Exerciții fonetice pentru însușirea limbii române în școlile cu limba de predare maghiară

Nu ne propunem acum să facem o clasificare a tuturor greșelilor tipice cu caracter fonetic din vorbirea copiilor din școlile și secțiile cu limba de predare maghiară din județul nostru (județul Covasna), recomandând în acest sens cartea prof. S. Adám: „Probleme specifice ale predării limbii române în școlile cu limba de predare maghiară”. Dorim numai să relevăm că cele mai frecvente sînt greșelile de accent (mîn-dri-e, cîn-téc, Mî-hai, frún-zi-șul, rã-mû-re-le, con-struc-tór), pronunțiile greșite ale grupurilor de sunete ce-ci-, ge-gi, che-chi, ghe-ghi, mai ales în ultimele grupuri, unde este relevantă consoana „h” (vekhe, veg/he, k/hiot, Virg/his), precum și confuzia permanentă dintre vocalele ă și e (nuielușă/e fermecată/e), i și î (înțelegem, introducem); în cadrul diferitelor exerciții de aplicație fonetică, nedistingeră de diftongi, triftongi și vocale în hiat, de unde o serie de greșeli la despărțirea cuvintelor în silabe. (Exemplele concrete au fost adunate din două școli generale din județul Covasna: Boroșneul Mic și Brețcu).

Vom porni de la precizările programului și manualului din clasa a V-a, deoarece aici s-au adus deja substanțiale îmbunătățiri, apoi, fiindcă la acest nivel putem pregăti temeinic viitoarele noastre rezultate.

Prima lecție se intitulează „Sunete, litere, alfabet, vocale și consoane”. Considerăm că indicațiile manualului sînt prețioase. Totuși, formularea exercițiului nr. 2 (pag. 8) ar trebui să aibă următoarea structură: „Copiați cite trei cuvinte de la punctele a, b, c, d, e (ex. 1) și alcătuiți propoziții simple cu aceste cuvinte”, dată fiind acceptarea principiului dinamic al valorii cuvintului. La exercițiul nr. 3 (pag. 8) se indică să se sublinieze vocalele caracteristice limbii române din strofa întâi a poeziei *Patra* de Ion Brad. Pentru a stimula gândirea creatoare a elevilor, este bine să li se recomande să găsească alte trei-patru cuvinte care să conțină vocalele descoperite în textul literar și să alcătuiască propoziții cu aceste cuvinte. Într-o asemenea lecție, exercițiul-problemă și jocul didactic trebuie să-și găsească însă locul cuvenit.

În continuare, ne vom referi numai la exercițiul-problemă, cu scopul de a contribui la remedierea greșelilor tipice care mai persistă în exprimarea orală și scrisă a elevilor noștri.

Exercițiul-problemă pentru vocalele ă și e:

1. Găsiți trei perechi de cuvinte de tipul: măr, merc, mamă-mame, și alcătuiți propoziții cu ele. Citiți cu voce tare aceste propoziții.

2. Într-o recreație, tovarășa profesoră a uitat pe catedră niște litere. Revenind în clasă, a scris pe alfabetar următoarele cuvinte: *flaeră, fată, tat, cas, mas, flăcări, fete, sat, case, mas*. Cîte litere au dispărut și care? Reconstituiți cuvintele. Pronunțați. Alegeți apoi trei cuvinte și formați propoziții cu ele. (Cifra de control: au dispărut 7 litere; rămîne la aprecierea profesorului dacă va da această cifră de control elevilor, sau nu.)

3. Scrieți propozițiile: — Eu am făcut o temă bună. — Astezi merg la școală. — Aici stau o jumătate de zi. — Apoi merg acasă. — Toată fetele merg singură.

Corecționați greșelile din text. Citiți din nou propozițiile corectate. Tran-

scrieți-le în caietul de teme pentru acasă.

Pentru vocalele i și î:

1. Completați cu literele i și î locul marcat cu o liniuță în cadrul cuvintului din seria următoare: -ar-răși, seara, -n, prietenă, v-ne, o, -arna, oraș, -nt-ln-l, am. Alcătuiți acum două propoziții. Citiți cu voce tare.

2. Alcătuiți trei propoziții în care să existe patru cuvinte care să conțină vocalele ă, e, i și î.

Pentru grupurile de sunete ce-cl, ge-gi, che-chi și ghe-ghi:

1. Completați cu cuvinte corespunzătoare propozițiile:

a) Eu dau o cheie unui coleg. Tu dai două... unui coleg.

b) Am văzut două perechi de porumbei. Tu ai văzut o... de porumbei.

c) Eu am un unchi bun. Tu ai doi... buni.

d) Pisica noastră se joacă cu două gheme. Pisica ta se joacă cu un...

e) Acela nu-mi dă pace. ...nu-mi dau pace.

f) Gicu sare într-un picior. Gicu sare în două...

g) El a citit zece pagini dintr-o carte. Tu ai citit o... dintr-o carte.

Pentru consoana h:

1. Cum este corect: tehnician sau technician? Bihor sau Bichor? Ah sau ach? Alcătuiți trei propoziții, fiecare conținând trei cuvinte de tipul: „Bihorul e frumos”, „Frumos e Bihorul” sau „E frumos Bihorul?”.

Prof. FLORIN MARINCEA
Inspectoratul școlar județean
Covasna

Cabinetul de limbă și literatură română în școala generală sătească

Convinși de utilitatea cabinetului de limbă și literatură română, membrii catedrei de științe umaniste de la școala noastră, — Școala generală nr. 1 din comuna Pătulele, jud. Mehedinți — cu sprijinul conducerii școlii, au conceput și montat un asemenea cabinet, adecvat cerințelor programului de limbă și literatură română pentru școala generală. Iată cîteva detalii:

Mobilierul. Cabinetul de limbă și literatură română a fost organizat într-o sală de clasă obișnuită. Aici se desfășoară lecțiile de gramatică și lectură literară cu elevii din clasele V—VIII, activitățile cercului dramatic, precum și alte activități legate de diferite evenimente literare: comemorarea unui scriitor, procese literare etc. În cabinet se află o catedră obișnuită montată pe un podium, care asigură vizibilitate perfectă de la catedră spre sală și invers. Elevii stau în bănci, dar ar fi mai bine ca ei să poată lucra cite 2 la mese obișnuite.

În sală există cîteva dulapuri în care se află o bibliotecă de literatură (operele scriitorilor care se studiază în clasele V—VIII), culegeri de texte pentru dictări și analize gramaticale, o fonotecă, o discotecă și diafilme.

Pe peretele din fața elevilor se află o tablă obișnuită și un ecran pentru proiecție. La ferestre s-au pus perdele de culoare închisă care camuflează lumina în timpul proiecției.

Aparatura. Aparatura de vizionare este alcătuită dintr-un aparat de proiecție „Atlas”, aparat de proiecție „Atlas”, televizor „Opera”. Aparatura de audiție a cabinetului este compusă din: magnetofon „Tesla”, picup, aparat de radio.

Materialul documentar. Materialul documentar vizual constă din: diapozitive, diafilme cu biografia scriitorului sau opera, scheme cu părțile de vorbire și cu părțile de propoziție afișate în ordinea studierii lor, scheme cu scrierea ortogramelor, planșe de literatură și analiza literară, caracterizarea personajului, modurile de expunere, o hartă literară cu fotografia scriitorului și numele localității unde s-a născut, un album ce cuprinde operele și scrierile din programa claselor V—VIII, un panou cu documente, fotografii, manuscrise, care evocă momente din viața scriitorilor. Pe peretele din dreapta al cabinetului, se află portretele scriitorilor, cu ci-

tatele cele mai reprezentative din opera lor. Pe peretele din spate al cabinetului s-a organizat un colț al creației populare orale care cuprinde numeroase piese de artizanat și cîteva culegeri locale de folclor: doine și balade.

Materialul documentar auditiv este alcătuit din discurile cu înregistrarea tuturor lecțiilor din manualele de limbă și literatură română pentru clasele V—VIII, din banda de magnetofon, care cuprinde momente din viața scriitorilor, din discuri cu înregistrări din opera lui Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Ion Creangă, I. L. Caragiale etc.

Conceput în felul acesta, cabinetul de limbă și literatură română a devenit un instrument util în procesul predării și asimilării limbii și literaturii române în școala noastră. Elevii participă cu multă însuflețire la lecțiile de limbă și literatură română, minuiesc cu ușurință aparatura din cabinet, folosesc manualul și opera respectivă cu discernămint, răsfoiesc cu interes revistele literare din cabinet.

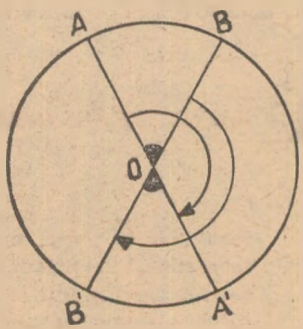
Prof. ALEXANDRU CIUREA
Școala generală nr. 1
Pătulele, jud. Mehedinți

ȘI TEHNOLOGIA INSTRUIRII

Predarea prin problematizare a noțiunii de unghi

Predarea prin metoda problematizării este deocamdată un lucru despre care se discută. În cele ce urmează, expun atenției colegilor mei cum am înțeles predarea problematizată a noțiunii de unghi la clasa a VI-a. Am început prin a prezenta două linii frunte formate din tot atâtea segmente și de aceeași dimensiune. Am cerut elevilor să le compare și astfel ei singuri au observat că două segmente alăturate sînt „desfăcute” inegal: profesorului nu i-a rămas decît să generalizeze. Pentru a compara două unghiuri elevii au simțit necesitatea găsirii unei metode pentru construirea unui unghi egal cu un unghi dat. Solicitîndu-le inițiativa, am obținut răspunsuri din cele mai neașteptate:

Trasarea unghiului cu cerneală și obținerea duplicatului pe sugativă: imprimarea prin îndoirea hîrtiei și apăsare; folosirea indigoului sau a hîrtiei transparente; formarea imaginii în oglindă etc. După ce am adus lucrurile în starea lor „critică”, după

ce am dat impulsul inițial, am cerut, ca și în cazul segmentelor, folosirea în realizarea scopului propus numai a riglei și compasului. S-a ajuns astfel la soluția naturală, dar care era prea simplă să poată fi așezată imediat, aceea a prelungirii laturilor în sens opus. În acest stadiu am cerut elevilor să dovedească corectitudinea acestei soluții constructive. Astfel, a intrat în joc și compasul, cu ajutorul căruia s-a construit un cerc cu centrul în vîrfurile comune al celor două unghiuri. Unii din elevi au încercat să îndoaie cercul de-a lungul unui diametru astfel ca A' să vină în B'. În aceste condiții s-a putut constata că și punctul B vine peste A'. Cele două laturi coincidînd prin suprapunere, rezultă că unghiurile sînt egale. Am solicitat elevilor să aplice aceeași metodă a suprapunerii, dar pe cît e cu putință fără să îndoaie cercul. Unii dintre elevi au propus să decupeze unul din unghiuri. Le-am cerut atunci să găsească o cale care să nu ducă la nici un fel de deteriorare a hîrtiei. În acest moment intervenția profesorului devenea utilă: să ne închipuim că rotim unghiul AOB astfel încît punctul A să parcurgă o jumătate de cerc, ceea ce înseamnă că va ajunge în A', întrucît cele două puncte se găsesc la capetele aceluiași diametru. Cum punctul B se mișcă simultan cu A, înseamnă că și B va parcurge de asemenea un semicerc, ajungînd în B'. Concluzia inevitabilă este că cele două unghiuri sînt egale. Acum, și nu mult mai tîrziu cum procedează manualul, in-

trudîm explicit prima teoremă: **dacă două unghiuri sînt opuse la vîrf, ele sînt egale.** Se cere apoi elevilor să descopere consecințele imediate, între care cea care va sluji construcției căutate: **la coarde egale din același cerc sau din cercuri corespunzătoare egale însă le vor corespunde unghiuri la centru egale.** O aplicație interesantă și imediată va fi determinarea unei unghiuri-lore unui triunghi, construind toate cele trei unghiuri alături, construind toate acele cercuri egale din același cerc. Din acest fel al figurii la care se ajunge elevii pot trage concluzia că suma unghiurilor unui triunghi este egală cu 180 de grade. Nu ne vom pripa nici să-i conștientizăm, nici să-i aprobăm. Trebuie să folosim momentul pentru a-i preveni de precauțiile ce trebuie avute față de faptele experimentale. În primul rînd, concluzia ar putea fi generată de factori întâmplători. Propunem elevilor să repete construcția de mai multe ori și vor constata mici abateri de-o parte și de alta a diametrului. Abaterile, atragem atenția, nu pot fi interpretate unilateral. Ele pot fi atribuite unei inevitabile erori de construcție, întrucît liniile și punctele trasate sînt obiecte reale și nu obiecte matematice. În al doilea rînd, s-ar putea ca suma unghiurilor să nu fie chiar exact 180 de grade. Propunem elevilor să încerce și cu alte triunghiuri. Concluzia pe care o trag acum este că toate unghiurile au suma unghiurilor egală sau aproape egală cu 180 de grade. Și acum, cu tact, trebuie din nou arătat riscul generalizării. Le spunem elevilor că pînă la proba contrară, sub rezerva unei demonstrații pe care am putea-o da în viitor, putem accepta existența unor triunghiuri — nu a tuturor — avînd suma unghiurilor riguros egală cu 180 de grade. În continuare, se acceptă toate consecințele ce decurg pentru unghiurile din această largă categorie, ca, de pildă, faptul că unghiurile ascuțite ale unui triunghi dreptunghic sînt complementare. Acest mod de a privi lucrurile corespunde vieții reale, modulul în care însuși omul de știință face noi achiziții. Învățarea devine vie și înlătură o deficiență fundamentală a actualei programe (care nu dă posibilitatea efectuării nici unei probleme numerice în primele 100 de pagini din manual. În momentul de față se lucrează la noile programe de matematică pentru clasele V—VIII). Ar fi nimerit să se țină seama de faptul că introducerea unor metode de problematizare, modelarea, învățarea prin descoperire, ca și încetățenirea laboratorului de matematică atrag după sine în mod inevitabil un alt mod de înlănțuire a temelor. Nu se poate ca operînd atît de adînc în domeniul metodelor aceasta să nu atragă după sine și schimbări ale conținutului programei și manualelor. O punere largă în discuție a acestor probleme legate de interdependența dintre noile concepții privind scopurile predării și metodică predării matematicii, pe de o parte, programele și manualele, pe de altă parte, considerăm că este strict necesară.

Prof. ȘTEFAN FĂTULESCU
Școala generală nr. 114, București

Îată o problemă îndelung discutată și mereu actuală: cum trebuie să fie organizată pregătirea practică a viitoarelor cadre didactice? Ea a fost pe larg discutată și în coloanele acestei publicații. Numeroase cadre tinere și-au expus punctul de vedere. Din cele scrise sau spuse, ni se pare că s-a desprins o părere unanimă: actualul sistem nu corespunde. Tinerii profesori nu sînt înarmați, la pașirea lor în școala unde vor lucra, cu pregătirea practică necesară. Acest aspect, care se bazează pe principiul sănătos al legării învățămîntului de viață, este neglijat în instituțiile pedagogice chemate să formeze noua generație de dascăli. Pe considerații de tot felul, se acordă prea mare importanță unor obiecte de studiu strict teoretice, de care viitorii dascăli nicicînd nu vor avea nevoie.

În adevăr, privind mai de aproape

puține foloase pentru practicant. (Ne referim aici, mai ales, la felul cum se procedează la Cluj.)

În acest fel, este de la sine înțeles că studentul nu are posibilitatea de a se familiariza cu viața școlii, nici să-și însușească o brumă de măiestrie didactică. El nu are decît contacte sporadice cu școala și e pus prea repede în fața elevilor, fără să știe prea bine ce are de făcut. Cît despre profesorii îndrumători, în majoritatea cazurilor bine intenționați, sînt adesea exasperați de atîtea ore irosite care vin să încurce procesul normal de învățămînt la obiectul pe care-l predau.

Astfel stînd lucrurile, oare ce s-ar putea face? Iată cîteva propuneri, care, de altfel, nu sînt inedite, ideile pe care le reprezintă fiind aplicate și în alte țări.

— Pregătirea teoretică de specialitate și pedagogico-metodică să se

Practica pedagogică a viitorilor profesori

aceste argumente, putem constata că ele corespund realității. În spiritul actualei reglementări, se poate afirma că actuala organizare a practicii pedagogice nu permite decît o muncă tăcută, aproape formală, cu rezultate puțin satisfăcătoare. Să ne ex-

— dău măsurile de metodică se preficere în singur semestru pentru mîna, fără calitate, o oră pe săptămîna.

— Studenții, ca cele două sînt obligați să facă, de probă plus calitatea, cîte 8 lecții ceasta au la dispoziție cam 10 săptămîni la fiecare săptămîni, cîte o jumătate după-amiază au cîntă (în aceeași decii ușor închipuiți). Se poate permite nici să asiste omul nu le zise „model”, nici la lecții așadente celor pe care trebuie să efectueze și nici să le prezintă le așa cum s-ar conveni.

— Date fiind aceste cerințe, putem gerate și nerealist, lecțiile sînt cele mai multe ori sub nivel, în avantajul elevilor. Profesorii drumători, aleși adesea și dintre ace care nu ar avea competența necesară, sînt, de multe ori, prea darnici cu notele și prea îngăduitori. Această îi ferește de multe bătăi de cap. — Metodicianul de specialitate este adesea pus în imposibilitatea de a urmări munca fiecărui student, el fiind singurul care răspunde de această activitate; celelalte cadre didactice se mulțumesc, în cel mai bun caz, cu cîte o „vizită”, cu prea

facă în primii trei ani de învățămînt superior, atît la universități, cît și la institutele pedagogice.

— Ultimul an să fie consacrat exclusiv activității practice și pregătirii lucrării de stat. În acest an, studenții să fie repartizați pe grupe mici de 3—4 persoane celor mai buni profesori din orașul de reședință și alte orașe. Cadrele didactice de specialitate din învățămîntul superior, împreună cu pedagogii și metodicienii, să aibă în grijă lor supravegherea și îndrumarea acestor grupe, ceea ce ar intra în norma lor de lucru. În luna mai, fiecare student va fi asistat la 2—3 lecții de probă și notat în raport cu întreaga sa activitate de „profesor stagiar”. Această notă să aibă o pondere egală mediilor de la obiectele teoretice pe toți anii.

— Teza de stat să aibă un caracter metodic-pedagogic, urmînd ca problemele de strictă specialitate să fie tratate de viitorii cercetători și asistenți, selecționați, care își vor continua studiile, fiind scutiți de practica pedagogică în felul preconizat mai sus; pentru aceștia s-ar găsi o altă formă de activitate practică.

După un întreg an școlar petrecut plin proces de învățămînt, cu o evaluare serioasă din partea cadrelor din învățămîntul superior și care vom avea, cred, profesorii de

Prof. ANDREI RADU
Cluj

Intr-o sală de lectură a Universității din București

Făurar și căutător de frumuseți

La cei 88 de ani ai săi, învățătorul pensionar Petre Ugliș-Delapeșica rămâne pentru meleagurile arădene un cărturar și un educator iscusit care a introdus în circuitul larg al învățământului și culturii noastre opera sa trainică.

Pe acest om mic de statură, cu mustăcioară, cu părul nins, adevărat făurar și căutător de frumuseți, l-am cunoscut la masa lui de scris, în comuna Gurahonț (județul Arad), unde trăiește.

Sala de clasă a fost pentru dânsul laboratorul unde cu deosebită grijă didactică, cu toate puterile ființei sale, a dăltuit și cizelat sufletul multora. A format generații întregi de cărturari și luptători luminați pentru pământul legendar și sfânt al țării, adevărați oameni de omenie. La lecțiile lui, elevii învățau cu plăcere.

Învățătorul Ugliș-Delapeșica n-a cunoscut odihna când a fost vorba de educația poporului. Grijă și exigența pentru dezvoltarea școlii românești, pentru luminarea țărânimii s-au împlinit cu priceperea și pasiunea sa pentru cultul muncii, binelui și adevărului. În învățământ a funcționat ca dascăl la Bodrogu Vechi, Gurahonț. A colaborat la marea ziară și revistelor din țară și în țară sa. La București s-a întâlnit cu Ioan Slavici, Cincinat, Șt. Radu Rosetti, Dimitrie Cantemir, Eftimie O. Iosif, M. Sadoveanu și alții. Într-o fotografie. Tot prieteni de Nicolae Bălcescu, Corintean și un bun redactorii revistelor Breicea și Craiova. Are multe teorii „Ramuri” de evocat privind impresii și are prietenii săi, Petre Ugliș-Delapeșica. De un neobosit folclorist. A cules poveștile, vorbele înțelepte, înțelețele obiceiurile, și le-a așternut pe hârtie. În 1909 a publicat la Lușeu de Jos volumul I de „Poezii populare”, în 1910 volumul II „Povești din popor”, în 1911 volumul III „Glume din popor”, și altele. Ultima lucrare îi este publicată în 1968 și se intitulă „Poezii și basme populare din Crișana și Banat”. În prezent, are în lucru și în portofoliul editorilor alte numeroase materiale folclorice culese din zonele unde a copilărit și și-a desfășurat activitatea de învățător din 1906 încoace. A redactat monografiile localităților Pecica și Gurahonț.

Tot ce a scris acest om pasionat de frumos e pornit din gând curat și sentiment cald, sursa inepuizabilă de inspirație fiind poporul însuși, de ideile marilor noștri înaintași.

I. COȚOI

DIRIGENȚIA în contextul modernizării educației

Educație în spirit modern înseamnă și concepție modernă asupra relației profesor-elev. ● Fără punți rigide între catedră și clasă! ● Flexibilitate, mobilitate și... o permanentă tinerețe spirituală — atribute de prim ordin ale dirigintelui. ● Clasa — izvor inepuizabil de teme pentru dirigentie.

MARGHIT DASCALU

PAULA POPESCU

MIRELA ALEXENCO

CONST. ILIESCU

ELENA DRAGAN

MASĂ ROTUNDĂ

Obiect a numeroase confruntări de opinii și dispute pedagogice, a unor frământări și căutări novatoare (între care mare parte găzduite în coloanele revistei noastre), dirigenția și-a găsit de-a lungul anilor un profil și un scop bine delimitate în contextul educației școlare, constituind, prin virtuțile și resursele educative pe care le are, prin „încărcătura” sa afectivă un punct de reper, un nucleu al activității educative în general. Concepută ca o pirghie a procesului instructiv-educativ, ora de dirigenție sau ora educativă se deosebește prin profilul și metodologia sa de celelalte ore, avînd caracter preponderent etic, operînd, îndeosebi, în domeniul afectelor și convingerilor.

Am socotit necesar să luăm din nou în discuție câteva din problemele dirigenției și mai ales acele probleme care vizează conținutul său, spre a releva măsura în care și această oră — munca de educație în genere — se înscrie pe traiectoria modernizării întregului învățământ. Masa rotundă, la care am invitat cîteva profesori diriginți din Capitală, ne-a dovedit, prin opiniile enunțate că s-a depășit de mult timpul în care discuțiile despre dirigenție se limitau doar în jurul unor mărunte chestiuni de organizare și că acum vizează aspecte mai profunde de structură.

— Modernizarea constituie unul din imperativele învățământului nostru de astăzi. Am înțeles cu toții această cerință și facem toate eforturile să ne desfășurăm activitatea conform exigențelor sale. Trebuie să recunoaștem însă că, cel puțin pînă acum, am raportat modernizarea îndeosebi la procesul de instrucție și mai puțin la cel de educație. Ne-am modernizat — înțelegînd prin aceasta mutații de structură în conștiință, în modul de a gândi și de a ne elabora munca — sistemul de predare, lecția în sine, mijloacele de comunicare și de informare. Mai puțin însă pe cele de educație, acele mijloace complexe, nuanțate, subtile, care concurează la formarea caracterelor, la mo-

delarea personalității, la cultivarea și educarea sentimentelor.

Referindu-ne, deci, la domeniul educației în general și la ora de dirigenție în special, în ce considerați că ar consta modernizarea sa, care ar fi elementele de pornire?

Paula Popescu (Liceul „Matei Basarab”): Cred că trebuie să pornim în această deosebit de importantă problemă de la ideea că modernizarea educației presupune o nouă optică asupra relației profesor-elev, mai precis de la schimbarea raportului dintre aceștia. Atîta vreme cît catedra și banca vor fi separate de bariere rigide, cît profesorul nu va găsi o punte de legătură cu colectivul clasei, cu fiecare membru al co-

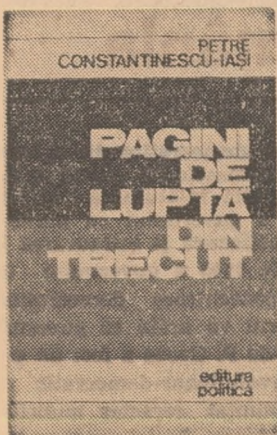
lectivului în parte, nu se va putea face educație eficientă. Este adevărat, aceste distanțe au început să dispară. Important este însă de creia puntea de legătură, terenul pentru o colaborare fructuoasă. Aceasta este lucrul cel mai greu și depinde în cea mai mare măsură de diriginți. De flexibilitatea, de mobilitatea gândirii, de fantezia sa, de capacitatea de a recepta și înțelega noul, de a fi spiritualicește tinere, optimist, chiar dacă vîrsta... Sînt toate cred atribute, sau calități ale unei educații moderne. Cu care naști sau pe care le dobîndești. Fără de care poți fi bun profesor, dar poți să nu și bun pedagog, diriginți.

Marghit Dascalu (Școala generală nr. 73 „Barbu Delavrancea”): Este adevărat, sînt cîteva atribute ale unui profesor obligatorii. Eu cred însă că ele se pot și trebuie formate, atunci cînd este vorba de pedagogi, încă de la facultate. Pînă acum despre problemele care privesc modernizarea educației, despre ceea ce presupune viziunea modernă a relației profesor-elev, despre alfabetul acestor sinuozități complicate al muncii de educație învață prea puțin sau formal. Din pe băncile facultăților — nu mă pot rezuma să spun — ies buni profesori dar nu întotdeauna și buni diriginți buni educatori. Este și aceasta o explicație a refuzului de a fi diriginți cu care vin în școală absolvenții.

— Cum se circumscrie, după părerea dumneavoastră, ora de dirigenție în ansamblul activității educative a profesorului-diriginți?

Paula Popescu: Este de la sine înțeles că activitatea educativă des-

CARTEA SOCIAL-POLITICĂ

Prestigioasa personalitate științifică și politică, figură proeminentă a intelectualității românești, acad. Petre Constantinescu-Iași a împletit încă din tinerețe participarea la mișcarea revoluționară a clasei muncitoare cu activitatea pe tărîm științific.

Prin volumul „Pagini de luptă din trecut”, apărut în Editura politică, P. Constantinescu-Iași oferă publicului o antologie de articole publicate între anii 1914-1936 relevante pentru personalitatea militantului politic, a omului de știință devotat cauzei comuniste. Semnificative în acest sens sînt rîndurile de mare modestie și demnitate umană din articolul „Pro Domo. Procesele noastre”, publicat în „Cuvîntul liber” din 7 martie 1936, în chiar timpul desfășurării procesului deschis împotriva intelectualilor antifasciști. P. Constantinescu-Iași, considera o „distincție de onoare” de a se afla printre inculpați. „Sîntem gata a răspunde — scria el — și în fața acestor judecători după ce am fost judecați de cei firești: masele largi, întruchipate în așa-zisa opinie publică, ce ne-a judecat și achitat de mult. Sîntem gata să dezgolim încă o dată fața ascunsă a unui regim ce pregătește zi cu zi, de ani întregi, un alt regim, și mai chinuitor multîmilor în suferință; sîntem gata să apărăm de pe banca acuzării drepturile călitate în picioare de cei ce ne-au trimis acolo unde ei ar trebui să stea, așa precum în Spania, de pildă, recent de tot s-au inversat rolurile. Așteptăm lupta. De partea noastră stau pacea și libertatea: cu acești apărători vom izbîndi acum sau mai tîrziu”.

Ar fi greu să cuprind în cîteva rînduri complexitatea de preocupări pe care le relevă acest interesant volum, multitudinea de probleme în care, de pe poziția comunistului, a patriotului, a cetă-

țeanului devotat trup și suflet poporului său, își spune cuvîntul P. Constantinescu-Iași. Mă voi mărgini doar la a aminti cîteva, în care cel ce a fost și a rămas tot timpul un profesor își manifestă preocupările legate de această calitate. Inchis între zidurile pușcării și resimțînd dureros că sediul arestului „stă așezat drept în fața școlii”, P. Constantinescu-Iași se întoarce cu gîndul la elevii săi dragi. Îngrijorat că cei cărora voia să le fie pildă ar înțelege greșit situația sa, se adresează colegilor de școală prin „Socialismul” din 20 decembrie 1920, rugîndu-i să le explice că n-a contravenit acelor legi care le-ar zdruncina stîmna lor. „Sînt doar un luptător politic din acei ale căror convingeri sincere nu pot fi într-un moment pe placul stăpînirii timpului. Amîntiti-le doar că și-n istoria neamului nostru — păstrînd proporțiile bineînțeleș — au suferit mulți pentru idealul lor politic, care s-a îndeplinit mai curînd sau mai tîrziu”.

Criticînd în „Tineretul socialist” din 6 martie 1923 proiectul de reformă a învățămîntului elaborat de oficialitățile timpului, P. Constantinescu-Iași pune o întrebare capitală. „Prevede actualul proiect vreo înlesnire pentru cultivarea vîrstarelor celor fără avere? Nimic decît micșorarea cu-n an a cursului liceului, care privește foarte puțin pe muncitori, ai căror fii, în cazuri cu totul excepționale, pot urma liceul”. P. Constantinescu-Iași opune ideilor acestei pseudo-reforme propriul său proiect: „Școala nouă poartă alt nume, «Școala unitară și liberă a Muncii» care cere cîteva fundamentale condiții. Învățămîntul trebuie să se facă pentru toți fiii unei țări. Indiferent de starea socială, neam sau confesiune: să se dea tuturor tinerilor pînă la 17 ani pe scoteala statului (...) Școala nouă, pe lângă caracterul unic trebuie să mai fie liberă, elevii să aibă parte în conducerea educației lor: lăcă, învățămîntul religios să fie înlăturat din școală; munca să alcătuiască baza organizației și școlii principale; să se introducă coeducația adică fetele și băieții să învețe împreună...”

Denunțînd trista condiție materială a corpului didactic în condiția clășii capitaliste, el afirmă: „Pentru corpul didactic (Socialismul 17 iunie) să de reține semna în cauză internațională prezentant (cărui Executivă muncitorilor leu ales), P. Constantinescu-Iași afirmă: „Dacă profesorii sînt considerați și plătiți, de rîndul a mai zidi clășii școlare, și mulți celelalte mijloace de

cultură, căci cu un profesor nepriceput și flămînd nu se va putea face niciodată oricît de proastă școală”.

Ca în toate fenomenele sociale pe care le atacă prin articolele sale și în problemele învățămîntului, ale școlii, ale corpului didactic („Congresul Corpului didactic”, „Educația și școala”, „Nevoia de școală”, „Studentimea generoasă”, „Pauperizarea școlii”, „Distrugerea școlii”, „Sindicalizarea corpului didactic”, „Congresul învățătorilor”), P. Constantinescu-Iași se manifestă ca un intelectual lucid, situat pe fundamentul solid al ideologiei comuniste, și capabil, datorită acesteia, să vadă cu claritate elementele retrograde, cauzele lor adînci, căile lichidării. Ceea ce în articolele acestuia mare profesor putea să sune cîndva sau ca profeție sau deziderat, a fost, în chip strălucit confirmat de istoria contemporană. O istorie, la împlinirea căreia a contribuit direct, prin lupta sa consecventă, generoasă și plină de abnegație, desfășurată vreme de 60 de ani.

B. OCTAVIAN

Apărută sub semnătura Anei Katz, lucrarea „Dialectica în existență” realizează o sinteză a cîtorva probleme filozofice actuale, și bordate în lumina ultimelor științifice (fizica microcosmicității, cibernetica, teoria preșcutie în lor). Autoarea pune lucrării, întregul capitol „filozofic”, „Omul: „Între” și „Determinantul ontic” din sine a existenței de omului categoriei de existență în cadrul filozofiei marxiste, ceea ce este foarte important pentru dialogul cu o serie de curente ale gîndirii nemarxiste contemporane, mai ales existențialismul și neotomismul. În continuarea problematicei abordată de autoare, conceptul de existență este corelat cu devenirea, acestea din urmă fiind privite și explicate în procesualitate. Toate aceste considerații sînt făcute pe baza faptelor și teoretizărilor din domeniul științelor.

Eseul, scris într-un stil personal, degajat, aduce o contribuție originală în acest domeniu al filozofiei.

Științe sociale

TRIBUNA ȘCOLII Nr. 81 din 3 februarie 1973

Considerații privind locul economiei politice în cadrul educației permanente

Unul dintre scopurile majore ale întregului proces educațional este realizarea unei legături strânse între variatele activități umane pe baza interacțiunii dintre interesele societății și interesele individuale.

Pe plan istoric, cultura și individualitatea s-au dezvoltat împreună; așa cum spune Wilhelm Heard, fiecărui om îi este în același timp și beneficiar și sursă de evoluție a celeilalte).

Oamenii de știință de diferite țări sunt unanimi în așteptarea că investițiile în om sînt prezente cele mai rentabile. John Bernal spunea: „Ceea ce ne interesează în mod special acum nu este cantitatea disponibilă de aur, cărbune, sau chiar uraniu, ci capacitatea oamenilor de a se folosi de ele“¹⁾.

Atingerea unor parametri educaționali superiori — de dorit al educației permanente — presupune nu numai o amplă dezvoltare a cunoștințelor, ci și modificări esențiale ale spiritului și comportamentului.

Realitățile societății moderne au demonstrat că prezentul și cu atât mai mult viitorul au nevoie de personalități complete.

Ideea formării multilaterale a personalității umane se înscrie în prezent printre sarcinile majore ale oricărui sistem educațional.

În acest context, științele sociale ocupă un loc deosebit de important. Formarea conștiinței morale și sociale, înțelegerea unor fenomene politice, economice, sociale, ce au loc înăuntrul granițelor naționale și în afara lor, se realizează în principal prin predarea științelor sociale.

Sporirea considerabilă a importanței ce se acordă pe plan mondial predării științelor sociale este ilustrată, la nivelul școlii, de prezența acestora în marea majoritate a planurilor de învățămînt, numărul mult sporit

de ore, cit și de efortul conjugat al pedagogilor, cercetătorilor, cadrelor didactice care predau științele sociale, în vederea elaborării unor programe interesante, flexibile, care să răspundă problematicei actuale. Atenția sporită ce se acordă acestei probleme este subliniată și de congresele la nivel mondial sau european, care au abordat la modul global problemele predării științelor sociale ca: Reuniunea de la Hamburg, cu tema „Predarea științelor sociale la nivelul preuniversitar“ (1961) sau Conferința organizată de Consiliul European privind predarea științelor sociale (1968, Roma).

Cu aceste ocazii au fost dezbătute probleme majore ca: situația predării științelor sociale în diferite sisteme școlare din Europa; metodele de predare și folosirea mijloacelor pedagogice auxiliare; formarea și perfecționarea profesorilor care predau științele sociale.

Pentru facilitarea dezvoltării aptitudinilor în vederea înțelegerii necesității participării active la viața socială, se propune introducerea predării gradate a științelor sociale, începînd chiar cu învățămîntul elementar. Pe plan mondial, se avansează tot mai mult ideea că dezvoltarea unei țări depinde nu numai de priceperea oamenilor, ci și de atitudinea și respectiv gradul coeziunii lor, pretinzîndu-se pedagogilor elaborarea unor sisteme educaționale care să rezolve integral această problemă.

Este evident însă că oricît ar fi de adaptate vieții social-economice, învățămîntul într-o țară sau alta, nu poate soluționa contradicțiile ireconciliabile proprii sistemului capitalist și, deci, coeziunea nu poate fi decît efemeră.

Pedagogia modernă susține — pe drept cuvînt — că o premisă

de prim ordin în vederea înlăturării cu succes a educației permanente o reprezintă crearea condițiilor de „egalizare a șanselor“. Realitățile capitalismului contemporan ne oferă un tablou cît se poate de concludent al unei flagrante inegalități (discrepanțe sociale, regionale, de sex etc.).

★

Realizarea integrală a idealului educației permanente — concordanța dintre interesele sociale și cele individuale pot fi înlăturate la modul plinar, numai în condițiile socialismului, unde oamenii sînt chemați să-și făurească liber și conștient propria lor istorie.

„Noi concepem, spune tovarășul Nicolae Ceaușescu, problema pregătirii și perfecționării cadrelor — a constructorilor socialismului — nu ca ceva limitat la o anumită perioadă, ci ca un proces continuu... Numai în măsura în care vom ști să asigurăm în bune condiții desfășurarea acestui proces, înprospătarea continuă a cunoștințelor acumulate, cunoașterea de către cetățenii patriei a noilor cuceriri ale științei și tehnicii, vom putea să ne îndeplinim în condiții bune sarcinile ce ne revin în opera de edificare a socialismului“²⁾.

Ca urmare a politicii științifice, prospective a partidului nostru, România se poate mîndri cu un sistem instituționalizat de educație permanentă. Trecerea societății omenești din domeniul necesității în domeniul libertății presupune un efort conjugat al tuturor factorilor educaționali și, în primul rînd, prezența activă a școlii. În vastul program elaborat de partid privind îmbunătățirea activității ideologice, științelor sociale le revine un loc primordial. Folosirea creatoare a valențelor lor cognitiv-educative trebuie să se concretizeze nu numai prin formarea unei concepții științifice, materialist-dialectice despre viață și lume în general, ci să-i facă și pe elevi, viitori cetățeni, pentru înțelegerea fenomenelor contemporane, a politicii creatoare a partidului nostru, să le dezvolte mîndria și răspunderea pentru viitorul comunist al patriei.

LOCUL ȘTIINTELOR ECONOMICE ÎN CONTEXTUL EDUCAȚIEI PERMANENTE

Parte componentă a științelor sociale, științele economice contribuie în mod esențial la realizarea sintezei om-societate, obiectiv de bază al educației permanente.

Expansiunea cunoașterii — fenomen tipic al contemporaneității — accentuează în mod deosebit importanța științifico-prac-

Lector univ. R. APOSTOL
I.C.P.P.D.

(Continuare în pag. a II a)

(Urmare din pag. 1)

tică, educațională a științelor economice. Rolul primordial al economicului în viața socială dobândește noi dimensiuni. În prezent, în toate domeniile de activitate se discută în termeni de analiză economică, de eficiență. Complexele probleme economice ce se ridică în cadrul economiilor naționale, ca și cele de interes mondial, au determinat dezvoltarea considerabilă a acestora, apariția a numeroase discipline economice noi și de graniță. Transpunerea rapidă în viață a rezultatelor revoluției științifico-tehnice solicită prezent, tot mai activă a științelor economice, generează nevoia socială a integrării lor în educația permanentă, înțelegerea mecanismului social privit în dinamica sa fiind imposibilă fără temeinice cunoștințe economice.

Accentuarea și diversificarea raportului om-societate la nivel micro și macroeconomic este recepționat de școală. Pe plan mondial în planurile de învățămînt se înscriu discipline sau probleme economice de interes major. În multe țări se manifestă o vie preocupare pentru inserarea noului economic în predare. În Franța, de pildă, pentru „sensibilizarea la viața economică”, profesorii de toate specialitățile după două săptămîni de inițiere lucrează efectiv șase săptămîni în serviciile economice, laboratoare etc. Activitatea se încheie cu un seminar în care se fac aprecieri, se trag concluzii etc.

Experiințe interesante se referă la predarea extrascolară la diferite nivele a științelor economice. Universitatea din Nottingham, de exemplu, folosește televiziunea în predarea științelor economice.

Libertatea înțeleasă ca necesitate ridică în fața societății socialiste sarcini deosebite, în care știința economică este profund implicată. Cunoașterea acțiunii legilor generale și a celor specifice socialismului, înțelegerea aprofundată a documentelor de partid reprezintă condiții sine qua non în vederea luării unor decizii pertinente privind dezvoltarea multilaterală a societății socialiste.

Dinamica dezvoltării învățămîntului nostru economic este o mărturie a atenției deosebite pe care o acordă partidul satisfacerii nevoilor mereu sporite de cadre economice competente, cu o înaltă pregătire profesională.

O contribuție importantă la acoperirea trebuințelor de cadre economice medii o aduc cele 48 de licee economice care dau circa 7 500 de absolvenți pe an.

În contextul pregătirii de specialitate a cadrelor economice, un loc central îl ocupă economia politică — baza teoretică și

Aspect de pe șantierul noii linii tehnologice de la Fabrica de ciment din Fieni, județul Dimbovița

metodologică a întregului sistem al științelor economice.

Unitatea dialectică dintre economia politică, politica economică și practica economică face imperios necesară colaborarea interdisciplinară nu numai în perioada de formare a profesorilor economiști, ci și în perioada în care-și exercită profesia.

Probleme actuale de importanță majoră ca cele de care se ocupă știința conducerii, informatica economică etc. n-au fost studiate în anii anteriori în facultate, de aceea considerăm necesar ca instituțiile ce se ocupă de perfecționarea profesorilor de economie politică să acorde o mai mare atenție acestor probleme.

Introducerea predării economiei politice în toate verigile de învățămînt, începînd cu școala generală, semnifică importanța ce o acordă partidul nostru acestui obiect în formarea educației comuniste a elevilor. Punerea în valoare a valențelor cognitiv-educative ale economiei politice este direct proporțională cu preocuparea manifestată de profesori pentru învățarea per-

manentă, pentru legarea teoriei de practică.

Considerăm că este deosebit de utilă stabilirea unui contact sistematic între profesorii de economie politică din fiecare școală și întreprinderile care le patronază. Studiarea unor realități economice, punerea lor în discuția clasei, contribuie în mod esențial la înțelegerea de către elevi a politicii economice a partidului nostru, dezvoltă responsabilitatea lor socială.

Educarea disponibilităților pentru autoinstruire depinde — în mare măsură — de formația de bază pe care o asigură școala.

1). William Heard — Filozofia educației, în Antologia pedagogiei moderne, p. 111.

2). John Bernal — Alocuțiune la simpozionul internațional al oamenilor de știință de la Moscova, 1963.

3). Nicolae Ceaușescu — Cuvînt la adunarea festivă cu prilejul inaugurării noului an universitar, 1 octombrie 1970, p. 9—10, Editura politică.

O lecție de socialism științific la Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România

O lecție desfășurată în Muzeu ridică multiple probleme legate de sistematizarea cunoștințelor ce vor fi predate și de selectarea materialului ilustrativ oferit de acesta. Reușita depinde de măiestria cu care profesorul va îmbina expunerea cu ilustrarea.

Cu mult succes poate fi predată lecția referitoare la „Procesul revoluționar din România”, deoarece Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România oferă suficient material pentru a ilustra următoarele idei: politica P.C.R. de pregătire a insurecției, lupta P.C.R. pentru rezolvarea problemei puterii politice; politica P.C.R. în etapa socialistă a revoluției.

Profesorul va sublinia importanța Congresului al V-lea al P.C.R. în analiza contradicțiilor sociale, în aprecierea perspectivei și sarcinilor revoluției din România, arătând că, în condițiile dictaturii militarofasciste, venind la rând, contradicțiile li s-au alăturat altele noi care au imprimat revoluției un caracter mai larg, sporind sarcinile general-democrate și naționale. Se va sublinia, de asemenea, faptul că adâncirea crizei regimului militarofascist prin agravarea maximă a contradicțiilor și creșterea nemulțumirii maselor ridicau problema doborârii acestuia.

Folosind exponatele referitoare la „Uniunea patrioților (1943)”, „Măsurile din vara anului 1945 privind întărirea conducerii luptei”, „Manifestul Frontului 1944” și „Muncitoresc (1 Mai)”, „Declarația de constituire a B.N. (1 iunie 1944)”, profesorul va arăta că P.C.R. a fost unității de acțiune realizării citoare, de încheierea clasei muncitorești politice cu tenor largi interesate în înlăturarea forțelor mului (organizații ale țărăncilor intelectualiilor, unele grupuri ale claselor dominante, reprezentanți ai armatei și chiar cercuri ale palatului).

Redarea momentului insurecției este una din cele mai izbutite creații ale Muzeului de istorie al R.S.R. Profesorul va sublinia însemnătatea insurecției în doborârea pe cale revoluționară a dictaturii militarofasciste, în declanșarea procesului revoluționar din România. El va arăta că re-

voluția populară din țara noastră s-a dezvoltat în mod organic din lupta antifascistă, antihitleristă la care au participat categorii sociale foarte largi.

Profesorul va evidenția și faptul că insurecția armată din august 1944 nu a afectat baza economico-socială a regimului burghez-moșieresc, nu a rezolvat problema puterii politice.

Datorită raportului de forțe nu a fost posibilă formarea unui guvern care să exprime voința elementelor revoluționare, în guvernele Sănătescu și Rădescu burghezii și moșierimea deținând poziții preponderente. P.C.R. analizând situația creată în țară a ajuns la concluzia că problema puterii este problema centrală a etapei respective a procesului revoluționar. De aceea partidul comunist a urmărit transformarea continuă a raportului de forțe în favoarea clasei muncitoare și a aliaților săi, prin scoaterea treptată a maselor de sub influența partidelor burghezo-moșierești, prin întărirea sistemului alianțelor.

Se pot analiza în acest scop exponatele „Platforma Frontului Național Democrat”, „Declarația Consiliului F.N.D.”, „Programul de guvernare a F.N.D.”, „Scinteia din 4 martie 1945 în care a apărut articolul «Dr. Petru Groza formează noul guvern»”. Din analiza acestor exponate se va observa efortul partidului comunist și al celorlalte forțe democratice de a instaura un regim „de o reală democrație parlamentară”, un guvern care „reprezintă toate forțele naționale democratice ale țării” și „se bazează pe sprijinul activ al pă-mân”. Lupta largă ale poporului ro-rile democratice redau și ma- acțiuni pen-ții, mitinguri și aparatului de stat democratizarea

Profesorul va scoate în evidență că tocmai această co- eviden- acțiunilor comuniștilor și se a

mentelor democratice din guvern cu lupta maselor populare a făcut posibilă înlăturarea de la putere a guvernului cu majoritate reacționară și instaurarea la 6 martie 1945 a guvernului de largă concentrare democratică. Profesorul va arăta că guvernul condus de P. Groza a fost un guvern revoluționar-democratic cu un pronunțat caracter muncitoresc-țărănesc. În cei aproape trei ani de guvernare s-au înlăturat transformări sociale și politice profunde în societatea românească; reacțiunea fiind împiedecată să dezlănțuie un război civil, a fost păstrată stabilitatea politică și evitate crizele de guvern.

Instaurarea acestui guvern a făcut posibilă desăvârșirea revoluției burghezo-democratice și asigurarea caracterului neîntrerupt al procesului revoluționar din România.

Analiza „Actului abdicării regelui”, a „Legii prin care România devine republică” și a expozitelor ce prezintă explozia de bucurie a maselor prilejuită de acest eveniment dă posibilitatea profesorului să realizeze cel mai emoționant moment al lecției.

Profesorul va sublinia, de asemenea, că desfășurarea procesului revoluționar din România a îmbogățit prin noi elemente teza leninistă despre posibilitatea trecerii neîntrerupte de la etapa desăvârșirii revoluției burghezo-democratice la etapa revoluției socialiste.

În continuare, exponatele Muzeului oferă argumente pentru a ilustra modul creator și original în care P.C.R. a aplicat legile generale ale revoluției și construcției socialismului la condițiile specifice din țara noastră, dând profesorilor posibilitatea de a organiza și desfășura, prin folosirea lor, lecții convingătoare, eficiente.

Asist. univ. RAISA RADU
București

și empiriocriticism" sarcinile filozofiei de cele ale științei, plecând de la distincția între materie ca principiu ontologic, ca realitate obiectivă, existentă independent de orice conștiință pe de o parte, și formele, proprietățile fizice, chimice, biotice etc. ale căror modele științifice sînt relative, în continuă schimbare, pe de altă parte.

Pe planul filozofic categorial, definiția unor categorii — cum este aceea de materie — nu poate fi dată respectînd canoanele rigide ale logicii formale care cer fixarea strictă a genului proximal și a diferenței specifice. Categoriile cele mai largi ca sferă nu se pot defini decît prin raportarea la categoria opusă. Îndicîndu-se, pe baza practicii, care dintre cele două este postulată ca primordială. Prin raportarea la conștiință, Lenin caracteriza materia ca fiind categoria filozofică ce desemnează realitatea obiectivă, dată omului în senzațiile lui (chiar dacă nu în totalitatea aspectelor ei), oglindită de aceste senzații și existență independent de ele.

Engels are, de asemenea, contribuții importante la adîncirea înțelegerii categoriei de materie. În „Dialectica naturii“, el polemiza cu naturaliștii empiriști care, „chiar cînd operează cu abstracții, cred că se află tot în domeniul cunoașterii senzoriale“. Aceștia cereau să vadă materia sau să miroasă timpul și spațiul. Engels le răspundea arătînd că materia ca atare sau mișcarea ca atare nu au fost văzute de nimeni, pentru că materia, de exemplu, nu este decît totalitatea substanțelor, a obiectelor din care s-a creat, prin abstracție, această noțiune. Pentru Engels, așadar, categoria de materie este o abstracție ce reține existența corporală a lucrurilor, adică faptul că ele există obiectiv. Se distinge astfel unghiul de vedere filozofic care consideră existența corporală ca opusă conștiinței, de unghiul de vedere al științelor particulare prin care se abordează numai proprietățile infinite de diverse ale materiei fără a pune explicit problema raportării lor la conștiință.

Definind materia în cadrul raportului existență obiectivă-conștiință, deci problemei filozofice fundamentale, gîndirea marxistă clarifică la un nivel superior esența liniei materialiste din întreaga istorie a filozofiei. Cînd se dau alte caracterizări ale

materiei. În raport cu mișcarea sau energia, cu timpul sau cu actualitatea, se presupune că o anumită poziție în problema fundamentală a fost deja adoptată, materia considerîndu-se în esență ca non-eu, ca existență obiectivă.

Teza materialității lumii înconjurătoare capătă o deplină confirmare în practica social-istorică. Practica este aceea care impune distincția dintre eu și non-eu. Distincția aceasta nu este pur logică, ci se bazează pe rezistența a ceea ce am numit non-eu la acțiunea umană și pe învingerea acestei rezistențe în și prin practică. Dincolo de limitele practicii și ale cunoașterii, existența rămîne o simplă noțiune abstractă, o problemă deschisă — după expresia lui Engels — deoarece nu-i putem cuprinde încă determinările concrete.

Antonio Gramsci arată că trebuie să distingem conceptul filozofic marxist de materie atît de sensul pe care îl dădeau acestui concept vechile metafizici cît și de absolutizarea unor reprezentări luate din științele particulare. Pentru a nu ajunge la un fel de „lucru în sine“ kantian, se impune ca diferitele proprietăți ale materiei — masa, sarcina electrică ș.a. — să nu fie absolutizate, ci considerate în mod istoric. Electricitatea — sublinia Gramsci — exista și înainte de a fi o forță de producție, dar atunci nu opera în practică. Altfel spus era un „zero“ istoric, deoarece nimeni nu se ocupa de ea. Este sigur că practica și știința după ce au explorat și utilizat multilateral cîmpul electromagnetic, de exemplu, vor trece pe primul plan alte proprietăți ale materiei (amintim în acest sens abordarea gravitației de către teoria relativității etc...). Nu putem, deci, privilegia o anumite proprietate — studiată de fizică, de pildă — a materiei, considerînd-o drept temelie al unei concepții unitare despre lume. Rezultatele științelor naturii privind proprietățile materiei vor trebui considerate în relativitatea lor, ca determinate prin practică, ca fiind condiționate social și istoric, deoarece științele naturii înseși se dezvoltă ca raporturi socio-umane.

Conținutul dialectic al conceptului de materie îl vom putea cuprinde treptat, într-un proces asimptotic ce reconstruiește, în manieră umană, unitatea unor laturi opuse: particularul și generalul, relativul și absolutul, finitul și infinitul.

Materialitatea lumii se manifestă, prin intermediul practicii sociale, ca limită, ca rezistență față de gîndirea formală și față de voința arbitrară. Accastă rezistență, deși permanentă, eternă, nu este mereu aceeași; ea confirmă unele ipoteze și mobiluri de acțiune, dar infirmă altele. Prin aceste confirmări în practică, se ajunge la elaborarea unor modele aproximative asupra structurii și devenirii legice a materiei. Categoria de materie va cuprinde perspectiva și structura invariantă a acestui proces, care presupune, în același timp, continua devenire, cu laturi și însușiri contradictorii: unitate și diversitate, continuitate și discontinuitate, atracție și respingere etc.

Referindu-se la teoria atomistă, Engels respingea interpretarea acestei teorii după care materia poate fi determinată numai cantitativ, iar calitativ nu s-ar putea determina. Întrucît atomii sînt identici. El mai arăta că teoria atomistă nu confirmă doar discontinuitatea materiei, ci consideră procesul în care părți discontinue de diferite grade (atomi, mase terestre, sisteme stelare etc.) reprezintă puncte nodale cantitative care condiționează diferite moduri de existență calitativă ale materiei universale.

Ca realitate obiectivă cu diversele sale ipostaze calitative, materia reprezintă unitatea dintre infinit și finit, dintre etern și trecător. Ea nu trebuie înțeleasă ca substrat invariabil al lucrurilor, ci ca fiind înseși aceste lucruri determinate prin practică. Atît ca existențe obiective, cît și ca existențe concrete, lucrurile poartă pecetea activității omului. Materia ca existență obiectivă nu apare niciodată omului dintr-o dată, în formă absolută. Ea este — am putea spune — cucerită treptat prin întreaga activitate practico-teoretică a omului concret. De aceea putem să afirmăm că materia este obiectivă întrucît există în afara gîndirii și reprezentării subiectului, dar întru cît este determinată adică întru cît există pentru subiect în practică și teorie, ea își pierde caracterul de a fi un „în sine“ pur, ceea ce nu înseamnă că ea ar fi numai „lucru pentru noi“, cunoscut integral.

Materia devine, treptat, un „lucru pentru noi“, umanizat, păstrînd, desigur, legile sale fundamentale și caracterul său de ineputabilitate.

Aspecte actuale ale procesului de concentrare a producției și capitalului

Schimbările intervenite în mecanismul de funcționare a economiei capitaliste contemporane au generat modificarea formelor de manifestare a unor legități caracteristice relațiilor de producție capitaliste.

Un exemplu concludent îl constituie legea concentrării și centralizării, care exprimă dialectica dezvoltării monopolului.

Nivelul de concentrare și centralizare, ritmurile, formele acestora sunt determinate, în condițiile actuale, de o multitudine de factori, printre care se înscriu revoluția științifică-tehnică, cu implicațiile sale profunde și contradictorii asupra dezvoltării forțelor de producție, ca și asupra relațiilor de producție capitaliste, precum și transformarea statului monopolist în agent nemijlocit al reproducerii capitaliste, în principal reazem al intereselor marilor monopoluri.

O puternică influență asupra concentrării și centralizării o are formarea de uniuni monopoliste interstatale, accelerarea exportului de capital către țări dezvoltate, creșterea importanței investițiilor directe de capital străin.

Cauză, dar și efect al proceselor concentrării și centralizării este ascuțirea luptei de concurență în condiții noi, determinată de înfruntarea dintre giganți monopolști, de lichidarea barierelor vamale în interiorul C.E.E., care a însemnat liberalizarea schimburilor de mărfuri, sosirea la start a unor noi și redutabili concurenți ș.a.m.d.

Asemenea condiții complică bătălia pentru piețe și sfera de influență, stimulează și condiționează concentrarea și centralizarea monopolistă.

Imensa centralizare de capituluri individuale în mâinile unui

grup restrâns de monopoluri este susținută și chiar dirijată de către statul monopolist, care acționează prin sistemul de finanțare, creditare, prin utilizarea proprietății de stat și a altor pirghii economice-financiare.

Statul capitalist multiplică posibilitățile de acumulare monopolistă și, în același timp, stimulează centralizarea în diferitele ei forme: contopirea, asocierea companiilor gigant, absorbirea de către acestea a întreprinderilor mici și mijlocii și chiar de talie mai mare, subordonarea de către cele mai puternice companii monopoliste a unor întreprinderi de mărime mai modestă, fără o fuziune propriuzisă. Este încurajată, de asemenea, crearea de uniuni monopoliste a căror sferă de activitate depășește granițele naționale.

Cel de al V-lea plan economic francez și-a propus ca obiectiv central „constituirea sau consolidarea (cînd ele există) a unui număr mic de întreprinderi sau de trusturi de talie internațională, capabile să înfrunte grupurile străine în domeniile în care se stabilește concurența¹⁾, iar în cel de al VI-lea plan se prevede accelerarea concentrării în sectoarele de bunuri de consum, agricultură, comerț, construcții și construcții de locuințe.

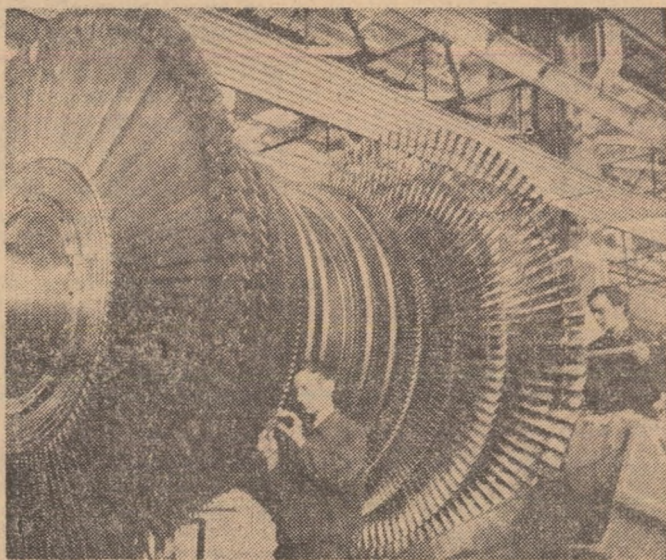
Desfășurat sub semnul revoluției științifice și tehnice contemporane, procesul de concentrare și centralizare a capitalului, deși afectează în prezent toate ramurile economiei naționale a țărilor capitaliste dezvoltate, este mult mai intens în cadrul unor ramuri și subramuri, „de vîrf”, cum sînt industria electronică, electrotehnică, chimică, a construcțiilor de mașini, de vase, de avioane ș.a.

În general, revoluția științifică și tehnică dă un impuls necunoscut luptei de concurență, îi conferă un anumit specific. Astăzi, cîștigarea și menținerea unei puternice forțe competitive sînt esențial legate de „talie” întreprinderii, adică de crearea unor mari grupuri dispunînd de forță tehnică, organizatorică, economică, financiară ș.a. Competitivitatea presupune mobilitate, dinamism, capacitate de adaptare la condițiile de producție și desfacere, ele însele extrem de mobile. Tocmai de aceea și centralizarea capitalului, folosită ca mijloc de adaptare a monopolurilor la condițiile noi ale concurenței, îmbracă o multitudine de forme: unele, e drept, nu sînt noi, ci datează din primele decenii ale apariției și dezvoltării capitalismului, dar capătă acum particularități specifice. Altele și-au găsit o largă răspîndire sau și-au făcut apariția în perioada postbelică, reprezentînd forme necunoscute, complet noi. Caracteristică pentru acest vast și complicat proces de centralizare este extinderea unor forme mai flexibile de sporire a dimensiunii întreprinderilor la nivelul „celor mai mari”. Printre acestea se numără asocierea, constituirea de filiale comune, diferite înțelegeri privind desfacerea produselor, ca și coordonarea eforturilor pe plan științific și tehnic ș.a. Toate reprezintă însă ipostaze ale centralizării monopoliste.

În același timp, formarea de uniuni monopoliste foarte mari duce la schimbarea raportului de forțe statornicit la un moment dat și devine izvor al unor noi

NEDELEA PARĂLUȚĂ

(Continuare în pag. a IV-a)

Uzina de mașini grele București: mașina de paletat și găurit rotori.

și violente contradicții nu numai pe piața internă, dar și pe cea externă. Căci monopolul, prin însăși natura sa, nu cunoaște limite în ceea ce privește sfera de cuprindere și expansiune. Pe măsură ce monopolurile naționale au ajuns să fie preponderente în viața economică, se manifestă tot mai puternic tendința de transformare a lor în monopoluri internaționale. Se accentuează procesul de interpătrundere a grupurilor monopoliste din diferite țări, se multiplică formele de împletire a capitalului monopolurilor de diverse naționalități, se adâncește procesul de internaționalizare a capitalului și a producției.

O specializare strictă, în condițiile actualei revoluții științifice-tehnice, ar însemna dependența monopolului față de conjunctura pieței a unui singur grup de produse, ceea ce ar reprezenta o sursă potențială de primejdii. Poziția competitivă a unui produs poate fi subminată miine de apariția altuia, care, fie că pune în dificultate vechea producție, fie că o elimină. Așadar, progresul tehnic contemporan și lupta de concurență deosebit de puternică, căutarea unor noi sfere pentru investiții de capital și dobândirea de profit constituie principalii stimulenți pentru monopoluri în direcția diversificării domeniilor lor de activitate.

Fenomenul „Conglomeratelor” a luat proporții cu deosebire în S.U.A., devenind o caracteristică a procesului de monopolizare. Concentrarea, pe baza diversificării, ocolește asemenea legi antitrust, ca cea din 1890, sub denumirea de legea Sherman, pe cea din 1914 — legea Clayton, ca și amendamentul Coller-Kaufer, care și-au dovedit ineficacitatea, pe toată perioada, monopolurile fiind mai puternice decât legea antitrust. De fapt, asemenea legi nu au întrevăzut evoluția concentrării prin diversificare și ca atare marile monopoluri nici formal nu se ciocnesc de anumite restricții. Dacă în perioada 1948—1951 în S.U.A., 82% din concentrații erau încă clasice, adică pe plan orizontal și vertical, între 1952 și 1959 se vădește o reală tendință de scădere a unor asemenea concentrații, proporția fiind de 48%, iar în 1960—1963, ajungând la 36%, 1964—1967—22%, iar după 1968 numai la 10%. Dar aceste cifre nu reflectă o reducere a intensității concentrării monopoliste, ci o modificare a formelor prin intermediul cărora se realizează pe mai departe procesul de concentrare, căci 90% din operațiunile de concentrare se produc prin intermediul conglomeratelor. *)

Un exemplu concludent îl constituie I.T.T. care dispune în 1969 de o cifră de afaceri de 5 474

milioane dolari și ale cărei dimensiuni sînt rezultatul absorbirii în ultimii 10 ani a 70 întreprinderi din cele mai variate domenii, plasîndu-l în rîndul celor mai mari societăți americane, ocupînd în clasamentul celor mai mari 500 firme nord-americane, pe 1969 locul 9 față de 21 în 1967. Așadar, aceste conglomerate sînt rezultatul unei ample diversificări a domeniilor de activitate ale monopolurilor prin intermediul înghițirii de întreprinderi din sectoare ce nu au contingență cu activitatea inițială. Rezultă ca o caracteristică a concentrării monopoliste pe calea conglomeratului sporirea dimensiunilor și lărgirea sferelor de influență a gigantilor monopolști nu atît prin creșterea puterii lor economice pe calea intensivă, cît prin absorbirea întreprinderilor chiar de o talie considerabilă pe diferite căi din cele mai variate ramuri de activitate.

În Europa occidentală acest proces al „diversificării” a cunoscut, de asemenea, o mare dezvoltare, cu deosebire în ultimii ani.

Conglomeratele depășesc tradiționala combinare monopolistă. În locul unor monopoluri ce acționau în principal într-o anumită ramură a industriei, diversificarea a dus la apariția unor extrem de vaste, de eterogene și puternice complexe industriale. Extinderea capitalului monopolist asupra mai multor produse și ramuri complică și ascute și mai mult concurența, aspect adesea evidențiat chiar de către economistul american S. Mûler care subliniază că „diversificarea, fără îndoială, este un fapt important în viața economică, căci ea încrucișează concurența între ramurile industriale. o ridică la un nivel necunoscut pînă acum în societatea noastră”³⁾. Această legătură cauzală dintre diversificare și concurență o întilnim și la un alt economist american B. Nossiter, care consideră că atunci „cînd monopolurile își croiesc drum spre alte ramuri, concurența din respectivele ramuri se îndepărtează de la modelul clasic”⁴⁾. Într-adevăr, concurența în condițiile diversificării producției devine mai violentă, unul și același monopol acționînd pe piețele celor mai diferite produse.

Întreprinderile mici și mijlocii sînt lipsite de mijloacele financiare necesare diversificării producției, reorientării rapide a acesteia în funcție de cerințele revoluției științifice tehnice contemporane și ale asprei lupte de concurență. Chiar în cazul unor eventuale regroupări sub diferitele forme ale centralizării acestei întreprinderi nu ating decît o „talie” modestă și continuă să se găsească sub presiunea fluctuațiilor conjuncturale, ceea ce le creează mari dificultăți, aducîndu-le adesea în pragul falimentului. O asemenea situație deter-

mină un număr însemnat de întreprinderi mici și mijlocii sã între în sfera de activitate a monopolurilor, subordonîndu-se direct acestora în calitate de subclienți sau subfurnizori. Se conturează acea constelare a micilor întreprinderi cu o înaltă productivitate în domeniul lor, dar gravitînd în jurul grupurilor industriale monopoliste puternice și bine ancorate pe piețele existente. În acest caz, întreprinderile „satelit” pierd legătura nemijlocită cu piața. Zeci de mii de întreprinderi ce figurează statistic ca fiind „independente”, în realitate depind fie financiar, tehnic sau din punct de vedere al desfacerii produselor de marile companii monopoliste.

Întreprinderile subordonate direct monopolurilor sînt supuse în mod constant procesului de redistribuire a valorii și plusvalorii în favoarea acelor monopoluri în subordinea cărora se află. Întărirea sau slăbirea poziției lor este determinată nu de conjunctura generală a pieței, ci de poziția monopolului dintr-o perioadă sau alta. „Fenomenul de subordonare a întreprinderilor «satelit» este accentuat de politica statelor monopoliste, care reflectă tendințe ale diferitelor straturi ale oligarhiei financiare și care susțin interesele marilor grupuri monopoliste. Se creează premise noi ce conduc la o diferențiere și mai profundă în interiorul burgheziei și, deci, și la noi ciocniri de interese. Această situație face ca o parte din burghezie, îndeosebi cea mică dar uneori chiar pături superioare ale acesteia, să se opună în multe privințe politicii oligarhiei monopolist-statale, alăturîndu-se, într-o măsură sau alta, forțelor antimonopoliste.

Trebuie să precizăm că, în afară de întreprinderile „satelit”, care livrează ansamble, subansamble ș.a. în economia capitalistă — chiar ajunsă la un grad foarte înalt de concentrare monopolistă — există încă un număr însemnat de întreprinderi de o talie modestă: și ele continuă să ia naștere. Nu toate produsele pot dispune de o piață largă, de o cerere ce ar necesita cu precădere prezența de mari întreprinderi. De asemenea, nu în orice ramură întreprinderile de o talie mare reprezintă și dimensiunea optimă care să asigure de la sine și prin sine profituri ridicate. Pe de altă parte, existența marii producții monopoliste determină apariția unor noi întreprinderi de o talie modestă, care, într-un fel sau altul, o completează. (că ne referim, de pildă, la industria de automobile, care se caracterizează printr-un înalt grad de concentrare și monopolizare, observăm că a luat naștere o întreagă rețea de întreprinderi mici și mijlocii independente care sînt necesare deservirii și reparării automobilelor.

Existența în țările capitaliste dezvoltate a unui număr însem-

nat de întreprinderi mici și mijlocii, ca și creșterea numărului lor la un moment dat, nu înseamnă nicidecum o diminuare a intensității procesului de centralizare și concentrare a producției și a capitalului. În spatele acestui fenomen — al sporirii numărului întreprinderilor mici și mijlocii — care la suprafața societății poate apare ca o „deconcentrare a producției”, se ascunde adevăratul proces al concentrării puterii economice în mina citorva gigantiști monopolisti.

Alături de fenomenul de subordonare, de dependență a micilor întreprinderi față de monopol, este prezentă și tendința de dispariție a acelor întreprinderi incapabile a se adapta la cerințele severe ale concurenței, mai ales dacă avem în vedere condițiile noi în care se desfășoară astăzi competitivitatea, atât în interiorul granițelor naționale cât și în afara lor.

Centralizarea capitalului exercită presiune permanentă asupra situației clasei muncitoare și a altor pături. Pe de o parte, duce la lichidarea unui număr însemnat de întreprinderi mici și mijlocii, ceea ce influențează asupra locurilor de muncă, a folosirii brațelor de muncă și asupra remunerării salariaților. Pe de altă parte, duce la concentrarea unui volum sporit de capital în mâinile unui grup tot mai restrâns de monopolisti ce își intensifică dominația lor.

Complexul de contradicții se manifestă cu acuitate pe fondul unei presiuni permanente din partea monopolurilor și a statului monopolist asupra situației economice a oamenilor muncii. Conflictele sociale se desfășoară în direcția oporirii salariului, a asigurării ocupării forței de muncă, a sporirii fondurilor de asistență socială. Decalajul crescând între acumularea monopolurilor prin sporirea considera-

bilă a profiturilor și rămânerea în urmă, chiar în condițiile urcării salariilor reale, va da naștere la profunde conflicte sociale. De asemenea, creșterea intensității muncii, nesiguranța tot mai mare a locului de muncă, afectarea nivelului de trai, ca urmare a creșterii prețurilor, chiriilor, a anumitor taxe, impozite vor constitui probleme centrale ale luptei de clasă în țările imperialiste.

În fapt, această concentrare monopolistă adâncește opoziția indiscutabilă între cei care posedă mijloace de producție și cei care, pentru a supraviețui, n-au decât forța de muncă care o schimbă pe un salariu.

- 1) Direction, nr. 169-1970, p. 178
- 2) Perspectives nr. 1130-1969
- 3) S. Müller, The Management. Problems of diversifications, New York, 1963, p. 136.
- 4) B. Nossiter, The Mythmakers Boston, 1964, p. 50

Categorica de materie în filozofia marxistă

Materialismul marxist, fiind o rezolvare specifică problemei fundamentale privind interacțiunea dintre existența obiectivă și conștiință, consideră materia ca existență obiectivă în mișcare în permanentă devenire.

Afirmând primordialitatea realității obiective a materiei în raport cu conștiința, filozofia marxistă nu se situează însă pe pozițiile simțului comun. Materialismul dialectic și istoric consideră obiectivitatea nu ca un dat absolut al simțurilor, ci din punct de vedere uman și istoric, prin prisma rezultatelor științei și ale practicii.

Definirea materiei de către materialismul mecanicist din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea se caracteriza prin reducerea acesteia la anumite „attribute” considerate imuabile, eterne. Astfel de attribute erau: masa compusă din atomi, impenetrabilitatea, volumul, corporalitatea dată senzorial. În multe privințe ideea de materie se identifică astfel cu ideea de corp, de obiect existent în spațiu și timp, având proprietăți și interacțiuni mecanice. Avantajul acestui mod de a gândi materia în raport cu așa-zisele prime principii ale anticilor era că ținea seama de o multitudine de date noi furnizate de știință, în special de fizică. Dar el avea și dezavantajul

de a da o viziune mai puțin generală asupra materiei, viziune ce nu se ridica pînă la o înțelegere categorială. De îndată ce au fost descoperite alte tipuri de interacțiuni, deosebite de cele mecanice (de exemplu, interacțiuni electrice), limitele interpretării mecaniciste apăreau foarte clar. Se apela atunci la așa-zii agenți imateriali ca: flogisticul, eterul etc. care erau considerați ca: nesenzoriali, imponderabili. Existența acestor agenți a fost însă infirmată de practică, singura instanță ce poate garanta obiectivitatea unui proces. Practica nu era însă înțeleasă ca avînd o semnificație filozofică fundamentală. Materia redusă la un substrat unic, invariabil, era privită în mod abstract ca un conținut al obiectelor, distinct de sistemele și relațiile în care intră aceste obiecte, inclusiv de relațiile lor cu omul.

Depășind aceste limite ale materialismului mecanicist, filozofia marxistă va elabora la un nivel superior categoria de materie printr-o abordare dialectică ce ține seama de unitatea, dar și de distincția dintre filozofie și științele particulare. Generalizîndu-se noile rezultate ale științelor, materia va fi concepută nu ca un substrat invariabil, nici ca un lucru în sine „principlial inaccesibil”, ci ca o realitate obiectivă

cu o infinitate de determinări evidente treptat, prin practică și cunoaștere. Sensul filozofic al categoriei de materie se definește în cadrul raportului dintre existența exterioară și conștiință, cum anticipaseră, într-o manieră limitată, senzualistă și unii materialisti premarxiști. Dar materialismul consecvent nu se poate întemeia exclusiv pe senzorial întrucît ar deveni imposibilă o înțelegere științifică, materialist-deterministă a vieții sociale bazată pe relațiile obiective de producție. Aceste relații au atributul obiectivității și necesității — cum au arătat, pentru prima dată, Marx și Engels — dar obiectivitatea lor nu este perceptibilă cu ajutorul simțurilor. Ele nu pot fi auzite, văzute etc., ci acțiunea lor se constată prin efectele ce le imprimă la nivelul formelor suprastructurale, al raporturilor și pozițiilor ideologice ale claselor și grupurilor sociale. Esențial pentru conceptul de materie ca principiu al oricărei ontologii materialiste este de a desemna realitatea obiectivă, existentă în afară și independent de conștiință. Pe această linie a delimitat Lenin în „Materialism

ACSINTE DOBRE

(Continuare în pag. a VI-a)

rată de dirigintele unei clase nu reduce exclusiv la această oră. Ea mîne doar ora cînd dirigintele se întîlnește cu întreaga clasă pentru a discuta probleme de comun interes pentru colectivul de elevi

Constantin Iliescu (Liceul „Matei Basarab“): Ora de diriginție este un aspect, dacă vrei un moment, din varietatea formelor care trebuie să constituie activitatea dirigintelui, pentru că el se întîlnește în clasă ori de cîte ori consideră necesar să discute probleme operative care nu pot fi amînate pentru o eventuală oră de diriginție.

— **Așadar, ora se constituie ca o sinteză pe plan afectiv a întregii munci educative...**

Mirela Alexenco (Liceul „G. Coșbuc“): Pornind de la ce au spus colegii mei, ora de diriginție, departe de a epuiza complexitatea și diversitatea sarcinilor educative ce stau în fașa profesorului diriginte, simbolizează prin specificul ei activitatea multiplă a dirigintelui.

— **Care sînt elementele care-l conferă un anume specific?**

Marghit Dascălu: În primul rînd, în conținut specific și apoi mijloacele și modalități de lucru proprii numai acestei ore.

— **Să ne oprim asupra conținutului orei de diriginție de a cărei tematică depinde în mare măsură eficiența ei.**

Elena Drăgan (Liceul „G. Coșbuc“): Fiecare profesor diriginte va alege acele teme prin care crede el că formează la elevi convingeri și atitudini comuniste. Spre deosebire de obiectele de studiu, aici, profesorul-diriginte are această libertate de alege singur. Care sînt cele mai populare teme pe care să le discut cu elevii mei? Se întrebă fiecare dintre noi. Răspunsul îl găsim în funcție de inițiativa și spiritul nostru de observație privind problemele ce preocupă colectivul de elevi pe care-l conducem.

Constantin Iliescu: Și colectivul de elevi ne oferă diverse ocazii de a face educație patriotică, estetică, morală etc. Iată, de exemplu, pornind de la fapte concrete am avut prilejul să discutăm cu elevii despre obligația de a păstra și a contribui la menținerea curățeniei, de a prețui munca celorlalți. O discuție în acest sens ne-a prilejuit-o atitudinea elevilor din anul al IV-lea care, fiind preocupate de pregătirea examenului de bacalaureat, începuseră să lipsească de la ore de instruire practică.

Paula Popescu: Cred că elevii trebuie să fie aceia care să propună tematica și nu s-o impună profesorul.

— **Dacă „rezervorul“ orei de diriginție „se umple“ cu probleme de fiecare zi ale colectivului de elevi, unde se ivesc dificultățile, invocate deseori de diriginți în alegerea tematicii.**

Marghit Dascălu: Cele mai mari dificultăți se ivesc atunci cînd profesorul impune elevilor o temă străină de frămîntările lor (ca și atunci cînd profesorului i se impun niște teme). Copiii au și știu să-și pună probleme. Formulările generale, pe deasupra preocupărilor individuale, ale fiecărui, îi plictisesc. Și cum să nu-l plictisească niște teme formulate la modul general depănate în referate plictisitoare. Trebuie să-l

facem pe elev să gîndească despre el, formulînd direct tema discuției. „Ce gîndești tu despre...“. Și atunci ora va fi o discuție etică deschisă, sinceră.

— **Vorbeați de niște „teme impuse“ profesorului diriginte.**

Marghit Dascălu: Da, ora de diriginție trebuie să mă ajute pe mine să-mi cunosc științific și nu empiric elevii, să aflu problemele care îi frămîntă pentru a le putea discuta cu ei. Or, sînt prea puține orele care rămîn pentru a face acest lucru, deoarece într-o oră trebuie să fac educație sanitară, în alta să prelucrez regulile de circulație, în alta să organizez festivitatea vreunei sărbători etc. În acest caz, timpul afectat orei de diriginție se pulverizează într-o serie de probleme care nu oferă posibilitatea urmării sistematice a unei teme etice.

— **Cine vă obligă s-o faceți? Indrumările privind alegerea tematicii orei de diriginție sînt doar... indrumări orientative.**

Mirela Alexenco: Dacă ar fi cînsă de acest lucru și uneori prea numeroasa asistență pe care o avem destul de des la aceste ore...

— **Cunoașterea elevilor este, așa cum ați subliniat, premisa muncii dirigintelui.**

Paula Popescu: Da, aceasta este premisa, avînd în vedere scopul: acela de a le crea capacitatea de auto-educație. Și cum o poți face mai bine decît punîndu-i să se confrunte cu ei înșiși, ridicînd problemele care-i frămîntă și conducîndu-i în observație spre a găsi singuri soluții.

Elena Drăgan: Da, dar nu întotdeauna elevii ridică problemele care-i frămîntă. Nu întotdeauna sînt sinceri cu noi sau cu ei.

— **Depinde tot de diriginți să-l formeze în acest sens.**

Constantin Iliescu: Succesul discuțiilor etice, aparent neplanificate, spontane se bazează pe sinceritatea raporturilor dintre elevi și diriginți. În realitate, diriginții are obligația să-și pregătească temeinic ora,

să „cîntărească“ și să selecteze ce, cum și cînd va discuta cu elevii.

— **Am ajuns la o problemă, se pare, destul de controversată printre diriginți: este sau nu necesară planificarea orelor de diriginție?**

Constantin Iliescu (Liceul „Matei Basarab“): Activitatea dirigintelui nu se poate planifica sub toate aspectele. Sîntem de părere că o anumită categorie de teme (cele în care vom prevedea organizarea colectivului de elevi, analiza muncii, prelucrarea regulamentului de ordine interioară etc.) trebuie să fie planificate. Însă discuțiile etice prilejuite de diverse situații ce se pot ivi în cadrul colectivului nu se pot planifica. La liceul nostru, educația sanitară, prelucrarea regulilor de circulație constituie obiectul unor acțiuni organizate pe școală sau pe cicluri de clase în afara orelor.

Elena Drăgan: Ca să nu mai vorbim de acei diriginți care substituie această oră obiectului pe care-l predau.

— **O concluzie se desprinde firesc. Succesul depinde de cel ce pe bună dreptate este numit părintele spiritual al clasei, de arta lui de educator. În fond, fiecare diriginți e profesor, dar nu fiecare profesor e un diriginți în înțelesul ideal al noțiunii. Ce credeți că-l particularizează?**

Mirela Alexenco: Elevul trebuie să simtă că depinde sufletește de un om capabil să se dăruiască, să-l înțeleagă, să-l ajute.

Paula Popescu: Dragoste pentru tineri, obiectivitate desăvîrșită cu elevii și cu tine însuși, fermitate în decizii sînt calități, indispensabile oricărui diriginți.

Constantin Iliescu: Fiecare profesor face educație, dar dirigințele trebuie să fie primul care să afle căile spre sufletul copilului.

Marghit Dascălu: Aș adăuga auto-exigența față de propria ta comportare și pregătire, multă încredere în tineri, capacitatea de a găsi căi și mijloace mereu noi de abordare a problemelor.

Am consemnat mai sus cîteva din opiniile exprimate la masa rotundă organizată de redacția noastră. Firește, ele nu epuizează diversitatea problemelor pe care le ridică organizarea și desfășurarea orei de diriginție. Sintetizate, ideile care se cer însă subliniate, se referă la cîteva aspecte. În primul rînd, faptul, împărtășit unanim de participanții la masa rotundă că, determinant în succesul orei de diriginție, în rezultatele și eficiența muncii de educație este raportul care se stabilește între profesor și elev. Acest raport trebuie să fie de colaborare, de încredere, de respect reciproc. Apoi, pe fondul unui astfel de raport, ora de diriginție se cere a fi, prin excelență, o oră de dezbateri etice, o oră care facilitează schimbul de opinii, de idei. O oră de dialoguri vii, sincere între un om cu experiență, un pedagog matur, echilibrat și competent și un colectiv de copii, de tineri în formare dornici să afle răspuns la miile de probleme care-i preocupă.

În al doilea rînd, problema care se pune încă pentru diriginți este cea a tematicii orelor respective. În legătură cu elaborarea tematicii, problemele nu trebuie înțelese rigid. Există, firește, o tematică orientativă, elaborată de direcția de resort din M.E.I. care sugerează, pe clase și pe etape o serie de teme ce se inseriu în obiectivele generale ale educației pe care le urmărește școala. Această tematică trebuie corelată, trebuie racordată și îmbinată cu realitățile colectivului clasei respective, cu cerințele sale.

Cît privește planificarea temelor, a muncii dirigintelui, cînd nu se transformă, într-o activitate formală, și este un atribut al buneii organizări, considerăm că este necesară și utilă, cum este de altfel în oricare altă activitate.

MONICA ROBEA
CORNELIA GÎRMACEA

Pentru a stimula și valorifica activitatea creatoare din domeniul muzicii dedicate elevilor și preșcolariilor, la Ploiești a luat ființă Cenaclul de creație muzicală al „Societății profesorilor de muzică și desen“, filiala Prahova. În prima ședință de lucru, au fost prezentate și discutate lucrări ale profesorilor: Huba Bertalan, Gh. Fronoiu, Remus Adam, Leonida Brezeanu, Dumitru Costoșu și Gh. Neagu. (Prof. Leonida Brezeanu).

Ultimul număr (12/1972) al revistei „Învățămîntul profesional și tehnic“ propune cititorilor un material informativ variat, de o mare actualitate (valențe formative ale uzinei, educația prin muncă, colaborarea dintre învățămîntul superior tehnic și liceul de specialitate, nolle exigente ale predării științelor sociale, ale organizării instruirii practice a elevilor etc.). Semnalăm, de asemenea, substanțiala creștere pe care o prezintă revista în ceea ce privește nivelul științific al articolelor, ca și acuratețea prezentării grafice.

Inspectoratul școlar și Casa corpului didactic din județul Vaslui au organizat nu de mult în orașul Huși un schimb de experiență cu tema: „Unele probleme privind modernizarea învățămîntului la clasele I-IV“ la care au participat învățătorii din orașul Huși, de la școlile din satele vecine, precum și responsabili comisiilor metodice din restul comunelor din județ.

Schimbul de experiență a fost conceput să se desfășoare pe baza unei comunicări metodico-științifice cu tema „Creșterea eficienței lecției prin introducerea unor elemente de modernizare“ (inv. Lucia Filip) și a unei lecții de antrenament intelectual cu texte și modele gramaticale cu tema „Propoziția“ (clasa a IV-a inv. Emil Chiriteu). Concluziile desprinse din materialele prezentate, precum și din intervențiile participanților la discuții constituie jaloane prețioase în activitatea de viitor a învățătorilor din județul Vaslui. (Învățător emerit Constantin Căruțasu. Inspectoratul școlar al județului Vaslui).

Pe scena Casei de cultură din orașul Buftea, s-a desfășurat faza intercomunală a „Festivalului cultural-artistic al pionierilor și școlărilor «Republică, măreață vatră»“, care a reunit orchestre, coruri, grupuri vocale, echipe de dansuri și soliști instrumentiști și vocali de la școlile și casa pionierului din orașul Buftea și comunele învecinate Crevedia, Ciocănești și Corbeana (Mihai Ionescu, Buftea).

Conceput pe baza unui bogat material adunat pe fișe de profesori și învățători din județul Caraș-Severin, „Glosarul toponimic“ întocmit de profesorul Vasile Ionniță și editat de Casa corpului didactic din Reșița este o realizare meritorie.

În profundul proces de înnoire și transformare a satului românesc contemporan, o mulțime de nume de locuri, cu prelungi rezonanțe istorice, primese denumiri noi sau rămîn numai în amintirea vîrstnicilor. „Glosarul toponimic“ semnat de Vasile Ionniță ne apare, de aceea, ca un „obstacol în calea uitării“, ca o arhivă ce înmagazinează o mulțime de date și documente la care poți oricînd apela prin simplul gest al scoaterii cărții din raftul bibliotecii. Acest glosar cuprinde un număr apreciabil de termeni toponimici din județul Caraș-Severin, pe care îl explică argumentat și științific, arătînd originea lor străveche, proveniența lor, sau cuvintele care derivă din el.

După Programele examenului de bacalaureat și Programele concursului de admitere în liceele de cultură generală, de artă, pedagogice și licee cu program de educație fizică, recent apărute, Ministerul Educației și Învățămîntului a editat Programele concursului de admitere în liceele de specialitate, școlile profesionale și ucenicie la locul de muncă. Aceste din urmă programe cuprind lista probelor de concurs la cele trei tipuri de școli precum și programele de limba română, de matematică, fizică, chimie, științe biologice, geografie R.S.R. și desen.

Aceleași programe anunță apariția, pe curînd, a îndrumătorului pentru admiterea în școlile profesionale și a îndrumătorului pentru admiterea în liceele de specialitate și precizări asupra informațiilor pe care le vor conține acestea. Menționăm totodată, la fel de utilele recomandări privitoare la informațiile necesare alegerii profesiei care pot fi găsite în revista „Învățămîntul profesional și tehnic“.

Atelierul-școală, secție productivă a întreprinderii patronatoare

Linile directoare orientative stabilite la Conferința Națională a partidului din 19-21 iulie 1972 și, în mod deosebit, date de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Organizației de Partid a municipiului București, ca și cu alte prilejuri, referitoare la îmbunătățirea procesului de formare a muncitorilor calificați, la legarea organică a învățământului de producție și patronarea secțiilor de către unitățile economice, având ca obiectiv principal încadrarea rapidă și eficientă a tinereții în producerea bunurilor materiale, au constituit pentru colectivul școlii noastre — de altfel ca pentru toate colectivele din instituțiile școlare — un moment de cotitură în orientarea procesului instructiv-educativ.

Măsurile tehnico-organizatorice luate în mod operativ, chiar în timpul desfășurării Conferinței Naționale, pe baza convenției încheiate între școală și întreprinderea de industrie locală „Precizia”, au avut ca rezultat concret amenajarea în cadrul atelierelor existente în școală a unei secții productive, cu toate utilajele, mașinile-unelte corespunzătoare proceselor tehnologice de fabricație a apometrilor și aparatelor de desen. Pe lângă dotarea tehnică amintită, întreprinderea a detașat la noi și necesarul de muncitori cu înaltă calificare și experiență practică.

În urma consultărilor care au avut loc între cadrele didactice de la disciplinele tehnice și serviciile de personal, învățământ tehnic și proiectare, s-a pus la dispoziția elevilor claselor VIII-X documentația tehnică necesară a pieselor, reperelor și subsansamblurilor din compunerea aparatelor executate în atelierele școlii.

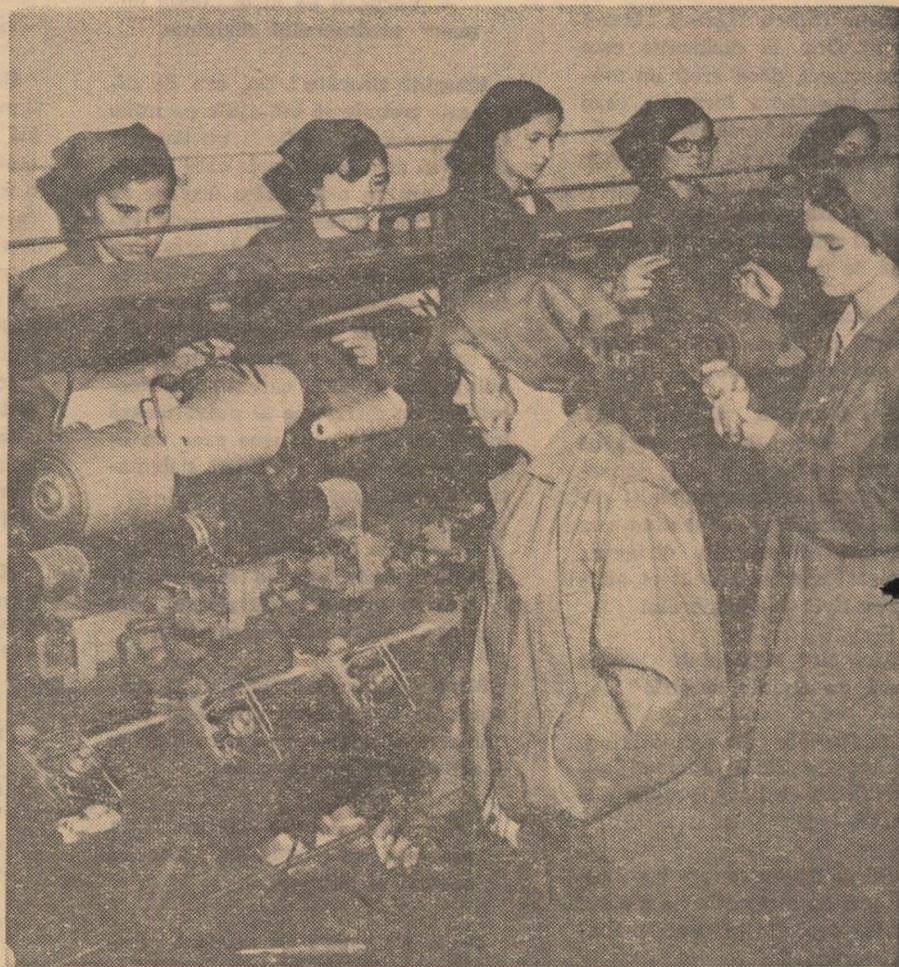
De la început, ținând seama de pregătirea diferențiată între elevi și eleve, băieții având formate cunoștințele și deprinderile practice minime necesare, iar fetele, complet neinițiate, deoarece în clasele V-VIII au efectuat numai lucru de mină și gospodărie, s-au revizuit programele vechi, s-au întocmit altele noi, pentru a elimina acest decalaj, axate în principiu pe operațiile specifice proceselor tehnologice noi.

Această formă de pregătire, mai ales pentru elevii și elevele claselor IX-X, prezintă în mod evident avantaje de necontestat. Experiența căpătată în cinci luni, de la începutul anului școlar, confirmă acest lucru. Se pot enumera principalele avantaje pe care le prezintă atelierul-școală, organizat ca secție productivă a întreprinderii patronatoare.

În primul rând, efectele educaționale asupra elevilor sunt simțitor îmbunătățite, având în vedere climatul nou pe care îl oferă producția, cu disciplina ei riguroasă și cu toate aspectele ei — inedite pentru majoritatea elevilor. La formarea etică și profesională a elevilor contribuie în mod direct și muncitorii, care se ocupă cu atenție, grijă, înfelegere și dragoste, de elevii care lucrează pe lângă ei. Dotarea tehnică și organizarea în flux tehnologic a operațiilor sunt superioare față de cele pe care ar fi putut să le asigure școala, numai cu mijloacele ei — oricum, mai modeste decât ale întreprinderii patronatoare. Cadrele didactice, diriginții, conducerea școlii pot urmări zilnic comportarea, atitudinea și modul cum se formează din punct de vedere al educației, elevii de care răspund. Avantajele materiale pe care le obține școala prin aceste ateliere pot fi folosite

pentru modernizarea procesului instructiv-educativ, pentru gospodărie, reparații și în mod deosebit pentru procurarea de scule, aparate și materiale necesare atelierelor și lucrărilor executate în cercurile tehnice. Chiar dacă nu toți absolvenții claselor a X-a vor lucra după absolvire în specialitatea în care s-au instruit, în mod sigur, cunoștințele tehnice, deprinderile practice, modul cum s-au format din punct de vedere etic, le vor fi de un real folos în viață. Trebuie menționat și aspectul lichidării diferenței de pregătire tehnică între elevi și eleve. În atelierele organizate astfel, fetele și băieții lucrează cot la cot, fără nici o deosebire. Am lăsat la sfârșit faptul că, cel puțin până acum, școala generală de 10 ani avea posibilități mai reduse de a răspunde comenzii sociale, de a contribui la pregătirea cadrelor tinere pentru producție. Cred că atelierele organizate astfel își pot aduce contribuția lor modestă la realizarea acestui imperativ al etapei în care ne găsim — pregătirea generației viitoare, corespunzător cerințelor economiei naționale.

Și acum, câteva probleme care își așteaptă rezolvarea, cam de mult timp, la nivelul Ministerului Educației și Învățământului: problema testatelor sau certificatelor care să fie înmăinate absolvenților claselor a X-a și ai anului IV de liceu, în care să se specifice meseria în care s-au pregătit; schimbarea calificativelor cu note, pentru aprecierea cunoștințelor și pregătirii elevilor la disciplinele tehnico-productive. De ce se tăvănează, cînd se știe și s-a dovedit că, prin calificative, stimularea elevilor și interesul lor față de aceste discipline lasă de dorit?; Lipsa manualelor pentru lăcătușărie, mecanică, electrotehnică, electronică, organe mașini și altele, care nu s-au

În atelierul de țesut al Școlii generale nr. 1 din Sighișoara.

mai editat de ani de zile, este de natură să facă dificilă pregătirea elevilor și chiar a cadrelor didactice de la disciplinele tehnice și activitățile productive. Este posibil să existe manuale pentru lucru de mină și gospodărie, iar pentru specialități și profesii cu pondere mare în economia națională nu?; experiența acumulată până acum, și mai ales în ultimii doi ani, impune, acolo unde există condiții, profilarea unor școli de cultură generală de 10 ani pe specialități alocate în funcție de profilul întreprinderii patronatoare. În felul acesta, absolvenții claselor a VIII-a, care nu au intrat la licee sau școli profesionale, își pot alege școala generală pentru a urma cursurile claselor IX-X, după profesia sau

specialitatea în care au aptitudini și vor să lucreze în viitor.

În cazul organizării unor școli generale după acest principiu, trebuie acordată o deosebită atenție cercurilor tehnico-aplicative, cu profil diferit față de profesia în care se pregătesc elevii, pentru a da posibilitatea celor cu aptitudini deosebite să-și pună în valoare cunoștințele și talentul. Se poate realiza în acest mod o îmbinare armonioasă între cerințele economiei naționale și interesele, pasiunile și talentele elevilor.

Prof. maestru
CONSTANTIN LUNGU
Școala generală nr. 3. București

Orele de îndeletniciri practice la clasele I-IV

Pentru a valorifica la maximum posibilitățile pe care le avem, cred că este necesară o îmbunătățire a programei de îndeletniciri practice la clasele I-IV, precum și a modului de organizare a activităților desfășurate.

Ca un principiu de bază, consider că trebuie să concepem aceste activități cu elevii claselor I-IV drept un punct de plecare spre munca din atelierele școlii ce-i așteaptă în clasele următoare.

În acest sens unele obiecte executate din hirtie ca: paharul, vaporul, coiful, plicul etc.; împletiturile; covorașul din hirtie, ștergător, coșulețe, cusutul nasturilor etc., trecute în program aproape pentru toate clasele I-IV și care au rezervat un număr relativ mare de ore pot fi înlocuite cu altele, pentru care elevul manifestă un real interes, cum sunt: confecționarea unor mici aparate din carton sau placaj: televizorul, telefonul, aparatul de radio, mobilier școlar, mobilă, diferite obiecte de uz casnic etc.

Copiii sînt deosebit de receptivi la tot ce e nou în jocurile lor și în special la tot ce apare în tehnică. Atunci de ce să le diminuăm aceste interese și să nu le dezvoltăm, să nu le cultivăm și orientăm în scopul cunoașterii lor cit mai bine? Aproape fiecare copil cunoaște diferite tipuri de mașini noi, aparate, avioane, rachete, vapoare, submarine, mașini agricole etc. și, de ce să nu recunoaștem, că lor aslăzi (în

special băieților) le place să construiască. Atunci să le dăm ceea ce ei vor! Să construiască cu ajutorul unor truse speciale, din carton, placaj, papură, nuiele, sîrmă, material plastic, coajă de copac, tot felul de mașini pe care să învețe să le monteze și demonteze, să le întrefină și să rețină denumirea anumitor părți componente.

De asemenea, elevii pot să facă diferite construcții, raportate la nivelul fiecărei clase, în special la clasele a III-a și a IV-a: cabane (hoteluri), căsuțe, blocuri, poduri, conducte etc...

Cred, de asemenea, că și colecțiile de semințe, roci, insective, ierbare, pot fi alcătuite atît în cadrul orelor de „Cunoștințe despre natură”; de „Geografie”, cit și-n timpul orelor puse la dispoziția învățătorului, astfel încît cele cinci ore prevăzute pentru „Lucrările simple agricole” pot fi folosite (de la caz la caz) pentru organizarea unor activități noi, care să permită elevilor să valorifice creator cunoștințele și deprinderile dobîndite. Consider, de asemenea, că se impune ca și conținutul unor ore puse la dispoziția învățătorului să fie mai bine precizat. În ce privește cusăturile și împletiturile, ele ar putea prelua mai mult motivele naționale. În clasa a IV-a s-ar putea introduce lucratul covorașului din lînă pe gherghet și executarea de mici con-

fecții.

Unele activități la orele de gospodărie, ca: aerisitul clasei, camerei, ștersul prafului, îngrijirea florilor, pot fi înlocuite cu altele puțin cunoscute, ca: întreținerea mobilei și a mobilierului școlar; scoaterea de diferite pete de pe mobilă, covor, îmbrăcăminte, sau: cum se calcă o cămașă, o uniformă, o față de masă sau un șervețel, cum se așază o masă, cum se prepară unele mîncăruri ușoare, conserve, cum se folosesc unele aparate electronice și mecanice, frigiderul, aragazul, fierul de călcat, mașina de spălat, aspiratorul etc.

Eficiența acestor ore ar fi mult sporită dacă s-ar putea amenaja și pentru clasele I-IV mici ateliere școlare, în care activitatea să se desfășoare în funcție de vîrsta elevilor, sex, interese manifestate.

În ansamblul măsurilor de pregătire a cadrelor didactice socotesc că se impune organizarea unor cursuri — de scurtă durată — de instruire tehnică și practică, de metodologie și tehnologia acestor activități. Devine tot mai acută și necesitatea editării unui îndrumător privind îndeletnicirile practice desfășurate cu elevii de la aceste clase (lucrări, modul de execuție, durată, material).

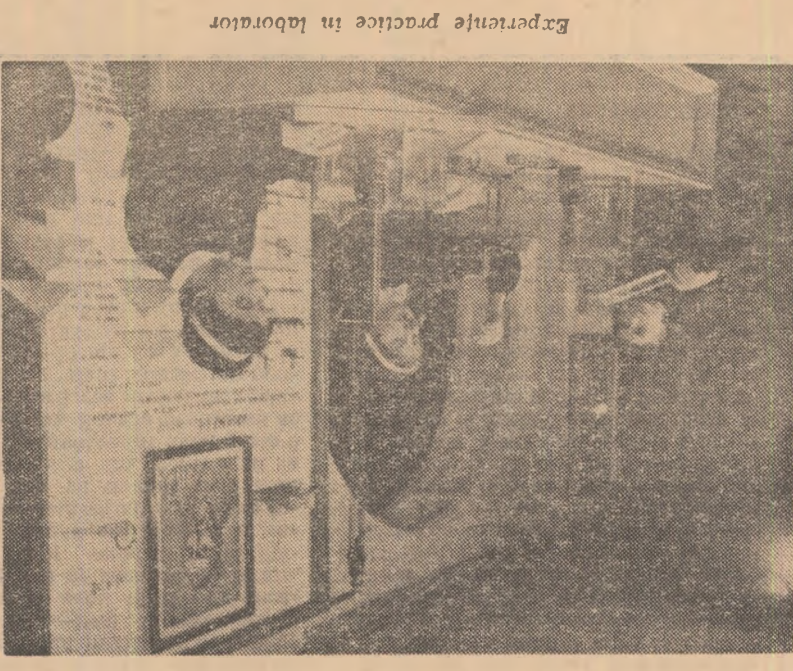
Institutator VICTORIA PIEPTAN
Liceul de muzică „George Enescu”,
București

DINCOLO DE CATEDRĂ

Există un spațiu imens de timp și spațiu în viața noastră...

Am înțeles în Valdeeni Vicei un sfârșit al catedrei...

BARUȚU T. ARCHEZI

Experiențe practice în laborator

OPINII

Condiția actuală a pedagogului școlar

Am avut ocazia ca, la o constătuire organizată cu pedagogii...

În fața unei astfel de situații, crearea unei metode de învățare...

Nu este oare un paradox ca acest om, a cărui funcție este precizată...

De ce este salarizat un profesor în funcția de pedagog...

Cred că în aceste împrejurări trebuie să se dea răspuns intructiv...

Cind vor da soții Pirtu un telefon...

Da! Cînd vor da soții Pirtu din Craiova un telefon unei persoane...

Consecințe juridice ale neefectuării stagiului

Este cunoscută obligația legală și contractuală a absolvenților instituțiilor de învățământ superior de la învățământul de zi, repartizați în învățământ, de a se prezenta la unitățile școlare respective, pentru a-și efectua stagiul.

Prezentarea se face pe data de 1 septembrie al anului în care au fost repartizați, iar cei care la acea dată îndeplinesc serviciul militar se vor prezenta la posturi în cel mult 20 zile de la data la care a încetat îndeplinirea obligațiilor militare.

Această obligație își are temeiul legal atât în dispozițiile Decretului nr. 158/1970, cât și în contractul în-

cheiat de student cu rectorul instituției de învățământ superior ca imputernicit al statului, prin care se angajează ca după absolvire să efectueze un stagiul de 3 ani în organizația socialistă la care va fi repartizat, în scopul desăvârșirii pregătirii sale.

Cel ce se prezintă la locul de muncă, repartizat în învățământ, încheie un contract de muncă pe durată nedeterminată cu inspectoratul școlar județean sau al municipiului București, cu ministerele și celelalte organe centrale care au în subordine școli.

Aspectele insuficient cunoscute, ce dorim a le elucida, sînt acelea de a se cunoaște care sînt consecințele juridice în cazul în care cel repartizat nu respectă obligațiile legale și contractuale enunțate.

Pentru o examinare mai sistematică, cazurile reduse ca număr, pot fi plasate în două categorii și anume:

- Absolvenți care s-au prezentat la postul repartizat, dar nu au efectuat integral perioada de stagiul;
- Absolvenți care nu s-au prezentat la postul repartizat.

Pentru cei din prima categorie, Ministerul Educației și Învățămîntului, emițînd un ordin de numire în învățămînt, iar inspectoratele școlare respective, ministerele și celelalte organe centrale care au în subordine școli încheind un contract de muncă pe durată nedeterminată cu aceste tinere cadre didactice, în cazul în care ele își încetează activitatea, părăsind postul sub diverse motive, urmează să li se întocmească formele de îndepărtare din învățămînt prin desfacerea contractului de muncă, pentru abateri sistematice (absențe nemotivate de la muncă), respectîndu-se procedura stabilită de statut (art. 213 și următorii).

Opinăm că măsura de mai sus urmează a se adopta după expirarea

termenului de 30 zile de la rămînea definitivă a procesului verbal de aplicare a penalității civile, timp în care personalul didactic stagiar se poate prezenta la locul de muncă repartizat, fiind scutit și de plata penalității.

Desfacerea contractului de muncă, însă, nu-l exonerează pe cel în cauză de obligația de a-și efectua stagiul la locul de muncă indicat în repartizare și nici nu echivalează cu o negație în vederea îndeplinirii celorlalte formalități pentru schimbarea repartizării. Ca atare, absolventul rămîne în continuare obligat să-și îndeplinească stagiul în cadrul unității unde a fost repartizat.

De altfel, o eventuală angajare de către o altă organizație socialistă a unui absolvent ce nu l-a fost repartizat, sau nu a efectuat stagiul integral la unitatea unde a fost repartizat, constituie contravenție, iar angajații vinovați riscă să fie sancționați cu amenda de la 2 000 la 3 000 lei, atrăgînd după sine și o răspundere disciplinară a acestora. Contractul de muncă încheiat este nul de drept, și încetează de drept pe data rămînerii definitive a procesului verbal de constatare a contravenției.

În ce privește pe absolvent, acestuia nu i se recunoaște drept stagiul în vederea încadrării pe posturi pentru care se cer studii superioare activitatea prestată într-o altă organizație socialistă decît aceea în care a fost repartizat.

Totodată urmează să suporte plata unei cote părți din penalitatea civilă de 5 000 lei, în cazul absolvenților facultăților cu durata studiilor mai mică de 4 ani, sau de 8 000 lei, în cazul absolvenților facultăților cu durata studiilor de cel puțin 4 ani, proporțional cu perioada de stagiul neefectuat.

De asemenea, este obligat să res-

tituie integral indemnizația de instalare, cînd cel repartizat într-o comună, a beneficiat de această înlesnire pe considerentul că a avut domiciliul în altă localitate.

În ce privește absolvenții din a doua categorie, care nu s-au prezentat la postul repartizat, aceștia nu au raporturi de muncă încheiate printr-un contract de muncă cu inspectoratele școlare respective, cu ministerele și celelalte organe centrale care au în subordine școli, în consecință nu este nevoie să se procedeze la îndeplinirea formelor de îndepărtare din învățămînt.

Totodată nu au beneficiat de nici un drept conferit de Decretul nr. 158/1970 (indemnizație de instalare, avans din salariu, după caz, și cheltuieli de transport de la domiciliu la locul de muncă, pentru ei, pentru membrii familiei și gospodăria lor).

Se menține însă obligația efectuării stagiului, și vor suporta toate consecințele derivate din faptul neprezentării la postul respectiv, așa cum am arătat la absolvenții care au încetat activitatea de pe postul repartizat, din inițiativa lor.

De relevat este faptul că nici un absolvent repartizat nu este exonerat de efectuarea stagiului prin faptul plății penalității la care este obligat. Aceasta demonstrează că scopul urmărit prin reglementarea ce o examinăm nu este acela de a se realiza veniturii pentru bugetul de stat, ci, dimpotrivă, ca pregătirea dobîndită de absolvenți în facultate, în mod gratuit, să fie desăvîrșită și folosită în cadrul organizațiilor socialiste unde interesele generale reclamă aportul lor.

Tocmai din acest considerent se impune o respectare riguroasă a actului de repartizare.

IOAN V. BOJAN
consilier juridic șef

Ing. Ion Ciobanu, profesor, Grupul școlar Electroputere, Craiova, jud. Dolj: Majorările de salariu ale personalului didactic cu 1-3 clase de salarizare pentru condițiile specifice în care își desfășoară activitatea, se acordă acestuia numai în situațiile stabilite de lege. În cazul în care personalul didactic îndeplinește, în același timp, două din activitățile cu condiții specifice care dau dreptul la majorarea de salariu, salariul tarifar nu va putea fi majorat decît cu 3 clase de salarizare.

De aceea, în cazul profesorilor care au norma de predare alcătuită din ore de la diverse activități didactice care dau dreptul la majorări de salariu diferite (în una, două sau trei clase de salarizare), salariul tarifar convenit după studii, vechimea recunoscută în învățămînt și, eventual, gradul didactic obținut, va fi mai mare cu 1, 2 sau 3 clase — după caz — numai pentru cota parte de salariu convenită la activitatea care dă dreptul la majorarea respectivă.

Astfel, un profesor cu pregătire (diplomă) de inginer care predă ore la școala profesională învățămînt de zi și seral, primește partea de salariu convenită la orele de la zi majorată cu 1 clasă, iar partea de salariu convenită pentru orele de la seral cu 3 clase.

Dacă el predă ore la școala profesională (zi) și la liceul de specialitate (o disciplină de cultură generală și una de specialitate) va primi partea de salariu convenită pentru școala profesională majorată cu 1 clasă de salarizare, partea de salariu pentru disciplina de cultură generală de la liceul de specialitate fără nici o majorare, iar partea de salariu pentru orele de la disciplina de specialitate majorată cu două clase. În eventualitatea că orele de la disciplina de specialitate le predă la învățămîntul seral, majorarea va fi — pentru aceste ore — de maximum 3 clase.

Salariul său tarifar de încadrare lunar va fi cel rezultat din însumarea cotelor parte de salariu — astfel majorate — pînă la echivalentul unei norme întregi (20 ore săptămînal). În cazul în care are ore peste

CONSULTAȚII

limita maximă de 20 ore, acestea i se retribuie prin plata cu ora, salariul tarifar majorîndu-se pentru aceste ore — dacă este cazul — după același principiu.

Deci nu se pot cumula două majorări de salariu pentru activități care nu se desfășoară în același timp (ex. pentru o normă alcătuită din ore de la școala profesională la care se acordă 1 clasă și cu ore de la școala de maștri la care se adaugă 2 clase, nu se poate acorda salariu tarifar mai mare cu 3 clase de salarizare).

Ion Badea, profesor, Școala generală Speriețeni, jud. Dimbovița: Cînd solicitați lămuriri de la redacția revistei este necesar să precizați toate datele problemei pentru a vă răspunde concret și complet. Întrebările care sînt formulate într-un mod prea general, nu pot primi răspuns la această rubrică și nici prin scrisoarea personală.

Nicolae Pogan, profesor, Școala generală Bogsig, jud. Arad: Pînă la 1 ianuarie 1970, se recunoștea la vechimea în învățămînt și timpul cît personalul didactic a fost student sau elev într-o instituție de învățămînt superior sau liceu pedagogic, în scopul de a se califica pentru învățămînt, cu condiția ca persoana în cauză să fi îndeplinit cel puțin 3 ani o funcție didactică sau didactică ajutoare înainte de a trece la studii, iar după terminarea studiilor să fi revenit în învățămînt. Dacă trecerea la studii a avut loc înainte de 1 august 1959, nu se mai cerea ca durata perioadei de funcționare în învățămînt să fi fost de cel puțin 3 ani. Ca urmare, cei care îndeplinind condițiile de mai sus au revenit la catedră înainte de 1 ianuarie 1970, timpul petrecut la studii li se adăuga la timpul lucrat anterior în învățămînt, și erau încadrați după vechimea totală recunoscută în învățămînt.

Timpul astfel recunoscut — pînă la 1 ianuarie 1970 — rămîne valabil și pentru acordarea gradărilor de vechime după această dată.

Desigur că problema dificilă, în prezent, pe care o ridică și dv., este modul în care se dovedește recunoașterea acestei perioade la vechimea în învățămînt pînă la 1 ianuarie 1970. Pentru clarificarea acestor probleme, avînd în vedere frecvența cazurilor, dăm următoarele exemple:

— o persoană funcționează ca învățător în anii 1960—1964, urmează facultate în anii 1964—1968 și revine în învățămînt la 1 septembrie 1967 cînd este încadrat la grupa de vechime 5—10 ani (decî pentru un total de 8 ani recunoscuți și nu numai pentru cei 4 ani efectivi la catedră); în acest caz este suficient să dovedească salarizarea acordată la 1 sept. 1968;

— altă persoană funcționează ca profesor necalificat în anii 1954—1960 și urmează institutul pedagogic între anii 1960—1963; la revenirea în învățămînt (1 sept. 1963) este încadrat la grupa de vechime 5—10 ani, cînd are 9 ani vechime în învățămînt, din care 6 ani efectivi la catedră. În această situație se pune întrebarea cum va dovedi că i s-a recunoscut cei 9 ani, pentru că la revenirea în învățămînt avea peste 5 ani în orice caz. Soluția problemei se găsește în acordarea grupei de vechime următoare: dacă salarizarea pentru grupa 10—15 ani i s-a acordat la 1 septembrie 1964 (și cel mai tîrziu pînă la sfîrșitul anului școlar 1966—1967), deci înainte de a împlini 10 ani de funcționare efectivă la catedră (1954—1960 și 1963—1967), este clar că i s-a luat în calcul și cei 3 ani de facultate;

— o persoană funcționează la catedră în anii 1947—1961 și urmează institutul pedagogic între 1961—1964 după care este încadrat la grupa

10—20 ani; la 1 septembrie 1965, i se acordă grupa de vechime 15—20 ani (nou înființată) cînd are totuși 15 ani de funcționare efectivă în învățămînt. Cum poate dovedi, în acest caz, că i s-a recunoscut și cei 3 ani de facultate? Dovada o face cu acordarea grupei de vechime pentru 20 ani pînă la 1 ianuarie 1969, sau a gradăției a 4-a (20—25 ani) pînă la 1 ianuarie 1970.

Dar ce se întîmplă în următorul caz: o persoană funcționează între anii 1960—1965 la catedră și urmează facultatea între anii 1965—1969, cînd revenind în învățămînt i se acordă gradăția 1 (5—10 ani) avînd, în orice caz 5 ani efectiv la catedră. Se pune întrebarea, la 1 septembrie 1970 (presupunînd că are și definitivarea), i se poate acorda gradăția 2 (pentru 10 ani) luîndu-se în calcul și cei 4 ani de facultate înainte de 1 ianuarie 1970? Cum poate dovedi recunoașterea celor 4 ani de facultate, dat fiind că la singura salarizare care i s-a acordat între timp (la 1 septembrie 1969), cei 4 ani de facultate nu au jucat nici un rol la stabilirea salariului tarifar?

În astfel de cazuri, personalul didactic nu mai poate dovedi nimic. Soluționarea cazului intră în competența unității, problema recunoașterii timpului petrecut la studii, rezolvîndu-se nu pe bază de dovezi, ci pe criteriul legal și anume: întrucît persoana în cauză avea la 1 septembrie 1969 — conform reglementării în vigoare la acea dată — o vechime recunoscută în învățămînt de 9 ani (și nu de 5 ani, pe care îi avusese anterior la catedră), își păstrează această vechime și deci — după 1 septembrie 1970 — are dreptul să i se acorde, cu respectarea prevederilor legale, gradăția 2 pentru 10 ani vechime calculată în învățămînt.

În ceea ce privește situația tov. Pogan N. aceasta se rezolvă după primul exemplu, întrucît la revenirea în învățămînt (1 sept. 1968) a fost salarizat pentru o vechime de peste 5 ani, deși funcționase anterior mai puțin de 5 ani (4 ani și 11 luni).

TH. LEONESCU

Cultura socialistă și idealul uman

(Urmare din pag. 1)

creație, spre culmile comunismului. Însăși conștiința socialistă nu este un dat o dată pentru totdeauna, ci un continuu proces de desăvârșire individuală și colectivă în raporturile omului cu munca — deci, cu noile realități — și în raporturile interumane. Nu trebuie însă uitat niciodată faptul că procesele intime ale formării conștiinței socialiste au un caracter interindividual și că în făurirea ei joacă un rol major continuu lărgire a universului cultural, atât în sensul cunoașterii speciale, de sporire a informației profesionale, cât și de întărire continuă a profilului dinamic ce caracterizează epoca noastră. Fără conștiință socialistă este greu de conceput ca cineva să se înscrie în rândurile cetățenilor care contribuie efectiv, prin munca și creația lor inspirată, la dezvoltarea patriei și la bunăstarea generală și individuală.

— Am dori să ne vorbiți despre nivelul și direcțiile principale de evoluție a culturii noastre din ultimul sfert de veac.

— Mutația spirituală ce s-a realizat în ultimul sfert de veac este vizibilă, în primul rând, în faptul că masele largi au devenit receptive la fenomenul de artă; în al doilea rând, bunul cultural a devenit un bun al întregului popor. În privința aceasta, grija partidului nostru a mers în mai multe direcții. Valorificarea critică a moștenirii culturale, bunăoară, s-a făcut la noi nu doar pentru a sărbători, în sine, valorile trecutului, ci spre a le face necesare maselor largi, cărora le îmbogățesc universul spiritual, le înnoiesc cugetul și simțirea. Amplele manifestări culturale de acest fel au început încă din anul 1950, cu centenarul nașterii lui Eminescu, continuând cu cel al lui Caragiale, din 1952, și cu altele similare, de proporții și rezonanțe din ce în ce mai mari. Pe lângă festivitățile în sine, a căror valoare educativă este incontestabilă, rețin atenția impresionanțele tiraje din creațiile marilor noștri scriitori, expozițiile de artă plastică retrospectivă și alte manifestări de anvergură la care se adaugă acțiunile consecutive de a face cunoscute peste hotare valorile culturii românești socialiste. În același timp, partidul a știut să-și apropie pe cei mai de seamă scriitori, oameni de artă și cultură, făcându-i să adere în mod organic la ideile sale înnoitoare, să participe — cu verbul și cu fapta — la edificarea lumii noi pe pământul României. Era nevoie, în mod firesc, de o cultură făurită în spiritul revoluționar al socialismului. Acest lucru l-am înțeles toți — spre a ne referi doar la scriitorii — începând cu M. Sadoveanu, T. Arghezi, G. Bacovia, G. Călinescu, L. Blaga, Camil și Cezar Petrescu, V. Eftimiu, până la generațiile mai tinere — Demostene Botez, Al. Philippide, M. R. Parachevescu, Eusebiu Camilar etc. — înaintea cărora se aflau acei crea-

și care, în trecut, erau aproape de

ideile partidului sau activau în mișcarea comunistă.

— Care este aportul instituțiilor de cultură la dezvoltarea umanismului socialist?

— Oamenii care se ocupă de creație culturală sunt chemați să-și întreprindă eforturile spre a da în opera lor corelatul necesar, în expresia artistică-literară, acestor tendințe fundamentale ce se manifestă în rândurile maselor. Tendințe ce pot fi caracterizate printr-o singură expresie, care arată stadiul cel mai avansat al gândirii noastre etico-sociale: umanismul socialist. Însăși realizarea umanismului socialist, ca un proces istoric specific contemporaneității, se așază la noi pe uriașă muncă desfășurată de partid în toate domeniile de activitate, cu priceperea, cu înțelepciunea și practica lui binecunoscute, stimulând activ orice fel de forță productivă, utilă societății. Din momentul când în România socialismul a învins definitiv la orașe și sate, a continuat să se dezvolte multilateral viața în toate sectoarele, în așa fel încât sint garantate sarcinile pentru viitor nu numai în marile sectoare industriale sau în relațiile externe, ci și în sfera producerii valorilor spirituale. Cei care sint angajați în acest domeniu nu pot să piardă din vedere faptul că, în conformitate cu concepția noastră despre viață, totul este menit pentru optimizarea vieții omului.

Indiscutabil că ceea ce se realizează în procesul de producere de valori spirituale de către oamenii de cultură se întemeiază pe o profundă cunoaștere a adevărului vieții și se întrușchipează în forme accesibile omului nou, iar prin conținutul și frumusețea lor, operele de artă contribuie atât la sporirea conștiinței socialiste, cât și la avântul constructiv de ducere mai departe a operei socialismului.

— Ca participant activ la făurirea culturii românești socialiste, care considerați că trebuie să fie principalele direcții de evoluție a acesteia în viitor?

— Preocupările mele multiple (poet, romancier, dramaturg, eseist, profesor etc.) nu-mi îngăduie să mă opresc la toate, ci doar la una singură, și anume la cea a literaturii. De aceea, cred că principala direcție de evoluție a literaturii trebuie să fie aceea a educării noilor generații în spiritul umanismului socialist, al pregătirii lor pentru viață în conformitate cu timpul pe care-l trăim. Dar instructivul trebuie îmbinat întotdeauna cu frumosul. Și în această calitate nu vreau să uit că artele frumoase și, îndeosebi, creația literară, trebuie să joace un rol extrem de important. Un rol nu informativ, ci unul formativ. Pentru că această creație literar-artistică nu este suficient să fie numai frumoasă într-un mod prea estetizant, ci, simultan, ea trebuie să fie pătrunsă de ferma atitudine ideologică a omului de cultură și de conținutul de viață care să promoveze spiritul etic și echitatea socialistă.

V. Năstăsescu

Pe ruinele Doftanei

TVS integrată

Emisiunea „Fiziologia analizatorilor” va fi transmisă în 6 februarie 1973, orele 9,00 și în 8 februarie 1973, orele 16,00.

Obiectivele urmărite prin această emisiune sînt: elevul să poată preciza modul în care organismul primește informații asupra realității înconjurătoare și să exemplifice funcționalitatea analizatorilor. Să poată exemplifica rolul analizatorilor în viața profesională. Să poată susține, cu exemple, rolul analizatorilor în formarea și funcționarea psihicului uman.

Înainte de emisiune se vor recapitula noțiunile legate de anatomia și fiziologia analizatorilor, pregătindu-se recepționarea mesajului. În acest scop vor fi prezentate verbele-levilor următoarele elemente din mediu: oscilații de aer cu frecvența de 20 000 Hz și intensitatea de 100 dB, oxid de carbon în cantitate de 40 mg/m³, presiunea atmosferică de 3 Atm., oscilații electromagnetice din spectru vizibil, radiații infraroșii. Va cere elevilor să precizeze: Care din aceste elemente pot fi recepționate?; Cu ajutorul căror analizatori?; Cum sînt transformate aceste recepții în senzații specifice?

Fiziologia analizatorilor

În urma răspunsurilor corect prezentate se pot trage concluzii, făcîndu-se posibilă recepționarea mesajului.

Avînd în vedere faptul că eficacitatea unei lecții nu poate fi deținută de mesaj luat separat, ci de ansamblul în care se integrează mesajul, trebuie pregătite celelalte mijloace de învățămînt ce vor fi folosite în telelecție: mulaje, preparate microscopice, diapozitive, preparate în formol, planșe, material natural.

În timpul emisiunii, se recomandă observarea individuală, atentă, a mesajului. Elevii trebuie lăsați să privească imaginile, să le înțeleagă și să le interpreteze.

După emisiune, pentru fixarea și consolidarea noțiunilor prezentate pot fi efectuate exerciții. Exemplu: dîndu-se trei profesii (chimist, bucatar, aviator), să se arate raportul solicitărilor senzoriale în aceste situații. Fiecare profesor are posibilitatea să prezinte elevilor exerciții variate și complexe, în funcție de gradul de pregătire al elevilor.

Dr. AL. GHEORGHIU
GEORGETA CHIOCHIU

MENTIUNI

După ce a publicat cîteva volume de schițe, nuvele, povestiri și romanul „Noaptea și ziua”, iar în 1970 piesa în trei acte, „Avionul de Cluj”, în colaborare cu Al. Mitru, premiată la Concursul de dramaturgie originală organizat de Comitetul de cultură în 1968, apoi în 1971 volumul de schițe și nuvele, „Fumul bunicului”, toate bine primite de cititorii care sînt totdeauna receptivi la cărțile rupte din viața noastră a tuturor, din realitatea dinamică, în care se amestecă năzuințele cu decepțiile și bucuriile cu mîhnirile inevitabile, din cauza noastră și a altora, profesorul de liceu și prozatorul Constantin Mateescu ne dă acum o carte de judecăți literare, o sinteză a reflecțiilor sale pe marginea cărților apărute în ultimul timp. Cine, într-adevăr, poate judeca mai bine, mai aproape de specificul cărților, urmărind „miezul unde bate și unde nu mai bate”, cum spunea Arghezi, decît scriitorul care a avut de

CONSTANTIN MATEESCU:

Memorial de lectură

Ed. „Litera”, 1972

luptat cu subiectul și stilul cărților sale, cu ascunzîșul eroilor și cu tocirea cuvintelor, mereu prea sărace pentru tumultul interior în care vrea să pătrundă spiritul analitic al naratorului? De aceea, am luat în mînă cu o legitimă curiozitate volumul de cronici literare semnate de un autor pe care-l știam prozator pînă acum.

Memorialul său de lectură ne amintește de tradițiile bune ale criticii noastre, care știe discerne între artă și artificiu, între talent și veleități literare sterile, între construcția durabilă prin fond și expresie și eșafodajul imitat, sumar și instabil, grăbit să se surpe în bătaia necruțătoare a timpului, judecătorul suprem și necruțător al tuturor faptelor, al oamenilor și al cărților.

C. Mateescu urmărește cu răbdare

structura cărților, firul ideii și eficacitatea stilului, formulînd opinii obiective. Cititorul poate avea încredere în judecățile argumentate ale autorului. Cărțile lui Eugen Barbu, lui Ion Ruse, ale Sinzianei Pop sînt indiscutabil originale mai ales prin limbaj, prin forța evocării, prin talentul reconstituirii vieții frămîntate. Dar exigențele epice ar putea spori încă în conținut prețul acestor opere. Excesul crudităților de limbaj nu avantajează niciodată o carte. Preferințele criticului merg spre un echilibru rezonabil între amănuntul sugestiv și ideea directoare care dă osatură cărților, le face memorabile. De aceea nu se entuziasmează de loc de literatura experimentală, de abstracțiuni și parafrazări la infinit, cu tăierea firului de păr în patru, dintr-un spirit conformist în acord

deci cu moda și modelele zilei. Dacă se impun povestirile lui Al. Mitru, romanul lui Fănuș Neagu, amintirile Ștefaniei Velisar-Teodoreanu în legătură cu unii scriitori celebri (Ibrăileanu, Sadoveanu, Arghezi, ca să nu mai vorbim de Ionel Teodoreanu, figura centrală a cărții), debutul valoros al lui Radu Petrescu, autorul cărții a fost însă obligat să se aplece cu răbdare, dar și cu vădită nemulțumire asupra prea multor volume lipsite de interes literar; o bună parte a cărții lui C. Mateescu formulează serioase și întemeiate rezerve și critici cu privire la proza unor tineri, nu fără talent, dar scriind fără miez și fără stil. „Memorial de lectură” este un bun ghid în lumea atîtor producții literare veleitare, scris cu onestitate și curaj de a apăra adevărul și valorile artei adevărate. Țelul cărții este de a depista posibilitățile unor autori, spunîndu-le fără înconjur că talentul nu ajunge, fără efort, să construiască o singură operă durabilă, căutată, necesară meditațiilor noastre de toate zilele.

GH. BULGAR

Adaptarea învățămîntului la cerințele sociale contemporane

În ultimii ani s-au întâmplat și se întâmplă foarte multe în învățămîntul polonez. Sînt introduse schimbări atît de natură organizatorică administrativă, cît și în stilul de muncă al școlilor elementare, medii și superioare. În locul unui singur minister existent pînă acum, au fost înființate două. Ministerul Învățămîntului și Educației și Ministerul Științei, al Învățămîntului Superior și al Școlilor Tehnice. Primul cuprinde învățămîntul elementar și mediu. Al doilea pe cel superior. Ministerele au elaborat planuri pe termen lung și realizarea lor este de acum în curs. În același timp de un an și jumătate funcționează un comitet al experților înființat prin decizia celui de al VI-lea Congres al Partidului Muncitoresc Unit Polonez. Acest Comitet a fost încredințat unor oameni de știință și pedagogi renumiți cărora li s-au trasat două sarcini: analizarea sistemului actual de învățămînt din Polonia și elaborarea unui proiect al viitorului model al învățămîntului. Stilul de muncă al Comitetului poate fi numit „deschis”. Adică activitatea Comitetului nu se limitează doar la problema cercetării și căutării interne. Întreaga țară a început o discuție pe tema învățămîntului. Profesorii și părinții, lucrătorii instituțiilor de știință și chiar ai celor mai mici școli de la sate, fiecare de îndată ce simțea nevoia să semnaleze ceea ce este rău în școală și ceea ce necesită o schimbare sau care avea o viziune proprie a viitoarei școli, putea să trimită Comitetului de experți observațiile sale. În felul acesta, alături de cei peste 2000 de oameni de știință care cercetau învățămîntul, în Comitetul de experți se află și masa cetățenilor.

Ceea ce am arătat pînă aici ridică o întrebare. De ce trebuiau introduse schimbări în învățămînt? Oare învățămîntul polonez de pînă acum nu a fost bun? Oare nu datorită lui a dispărut din țară fenomenul de analfabetism care exista în perioada de dinainte de război? Datorită lui, sute de mii de oameni au obținut cunoștințe și diplome, au putut să contribuie la reconstrucția și dezvoltarea țării, a științei, culturii și economiei în Polonia. Dar toate acestea nu înseamnă că învățămîntul de pînă acum a fost perfect. Pe lângă plu-

suri el avea și foarte multe minusuri. În viața contemporană are tot mai multe cerințe. De aici și necesitatea introducerii de schimbări în învățămînt care a devenit deosebit de pregnantă. Intenția este ca în cursul următorilor 20—30 de ani să se construiască o altă Polonia. Aceasta înseamnă o Polonia care să se ridice deasupra celeia de astăzi. Mai modernă, plină de realizări în toate domeniile. Aceasta presupune și o școală modernizată, în care învățămîntul să se facă cu metode mai bune. De aceea se acordă în Polonia o importanță atît de mare lucrărilor Comitetului de experți. Această perioadă de așteptare nu a fost totuși o perioadă pasivă. În învățămîntul polonez s-au introdus pe loc chiar în acest interval acele schimbări operative care pot fi operate de la început.

Ministrul învățămîntului și educației — Jerzy Kuberski — a făcut, imediat după ce a ocupat acest post o serie întreagă de schimbări esențiale. Așa sînt, de exemplu, cele legate de înlăturarea disproporțiilor. Există din păcate în Polonia diferențe destul de mari în ceea ce privește staturile copiilor în școală. Cei care au trecut prin grădinițe, au, din primul moment, o viață mai ușoară decît cei care au fost lipsiți de pregătirea în grădinițe. Din păcate, sînt încă puține locuri în grădinițe. Nu pot fi cuprinși toți copiii. Deci nu poate fi încă vorba despre o generalizare a educației în grădinițe. Există, de asemenea, diferențe, destul de mari, între nivelul școlilor de la sate și al celor de la orașe. Totodată există disproporții în nivelul de pregătire al profesorilor. Pînă acum dobîndeau calificare diferită, unii în școli medii, alții în școli postliceale și alții în învățămîntul superior. Înlăturarea oricărei disproporții a devenit acum sarcina principală a învățămîntului polonez.

Pentru ca planurile în acest domeniu să nu fie vorbărie goală, au început să se introducă o serie de hotărîri organizatorice cum ar fi de exemplu cele privind lichidarea școlilor mici de la sate și mutarea copiilor la niște școli mai mari din satele învecinate. Bineînțeles că școala învecinată este mai îndepărtată. Drumul mai lung al copilului pînă la școală este o problemă care cere or-

ganizarea transportului. Alături de mijloace de locomoție, se pun la dispoziția copiilor școli mai bine organizate, mai bine utilizate. Se tinde spre crearea în sate a unei singure școli centrale, căreia să-i fie subordonate alte școli mai mici. Directorul acestei școli se ocupă și de filialele ei.

O altă problemă mare o constituie reforma învățămîntului elementar, care avea pînă acum patru ani și în legătură cu care s-a hotărît să fie scurtat la 3 ani, luptîndu-se în același timp împotriva insucceselor școlare ale copiilor. Este vorba bineînțeles nu numai de insuccesele elevilor din această categorie, ci de lichidarea lor pe parcursul întregului proces de învățămînt. Dar cea mai mare atenție se acordă acum claselor mici. S-a hotărît, de asemenea, ca procesul de învățămînt să se desfășoare cît mai mult în incinta școlii unde, elevii, sub supravegherea cadrelor didactice să efectueze și studiul individual.

Bineînțeles că cele amintite mai sus, precum și alte acțiuni de îmbunătățire a activității în școli cer timp. Totuși, faptul că nu se amînă introducerea lor, are o importanță deosebită. În toate voievodatele, în toate raioanele se introduc, în viața școlară, inovații. În școlile medii se pune un accent mai mare pe individualizarea studiului, pe munca cu elevii, în special cu elevii talentați, pe generalizarea metodelor moderne de învățare a limbilor străine etc. În liceele de cultură generală și în școlile medii profesionale accentul se pune pe o mai strînsă legătură a învățămîntului cu viața, pe specializarea și profilarea școlilor care permite elevilor adîncirea cunoștințelor legate de meseria lor de mai tîrziu.

Ca să se stabilească cele mai bune căi, Ministerul Învățămîntului și Educației a înființat 5 noi institute de cercetare: Institutul de cercetări pedagogice, Institutul de programe școlare, Institutul de formare a profesorilor, Institutul de educație profesională și Institutul cercetărilor asupra tineretului. Aceste institute au început un șir larg de cercetări legate de problemele pedagogice și educative cele mai arzătoare.

HANA POLSAKIEWICZ

TEACHERS OF THE WORLD

Revista „Teachers of the World”, ce apare sub egida UNESCO, publică în nr. 4/1972 o suită de materiale privind probleme ale învățămîntului dintr-o serie de țări din Europa și continentul american: „Dezvoltarea sistemului de învățămînt din Norvegia”, de Einar Ness, „Educația în Argentina — analiza situației și perspective”, de Louis Fernandez Quintana, „Pentru crearea unui sistem educațional democratic în Uruguay” (proiect de program elaborat de Uniunea cadrelor didactice din Uruguay), în care se prevăd măsuri concrete pentru modernizarea educației în conformitate cu cerințele contemporane etc.

Rețin de asemenea, atenția articolul „50 de ani de învățămînt public în U.R.S.S.”, precum și semnat de Ferenc Pataki, intitulat „Unele aspecte ale relațiilor dintre educator și elev în socialism”

PORODICA I. DIJETE

Revista iugoslavă „Porodica i Dijete”, care apare la Sarajevo, publică în nr. 1 din ianuarie 1973 câteva articole dedicate copiilor în general și elevilor în special.

Educatori severi — da sau nu? Aceasta este întrebarea pe care și-o pune Djuro Svrđin în articolul cu același titlu. El ajunge la concluzia că educatori de o severitate rigidă nu sînt de doriți.

O altă întrebare interesantă își pune și Milan Prodanovic, profesor la Academia pedagogică din localitatea iugoslavă Petrinje: „Cît muncesc copiii în gospodărie?” Pentru a găsi răspuns la această întrebare, el a efectuat o anchetă între anii 1965—1972 și a constatat că ar fi util să existe o colaborare strînsă între părinți, școală și organizațiile sociale pentru a se ști cu precizie care sînt îndatoririle copilului în familie.

Trebuie să ajutăm copiii să învețe. Dar cum? Profesorul pedagog Mirea Nikolic analizează în aceeași revistă problema complexă a învățării în articolul „Cum să ajutăm copiii la învățatură”. Dragoste, interes, organizare, colaborare între familie și școală — iată doar câteva lucruri care pot da copilului forță, voință, o atitudine corectă față de muncă și viață și să-i asigure succesul la învățatură.

УЧИТЕЛСКО ДЕЛО

Organizarea la Sofia la începutul anului trecut a Conferinței naționale pentru orientare școlară și profesională, precum și unele articole recent apărute în paginile ziarului de specialitate „Ucitelsko delo” privind alegerea profesiei și formarea personalității elevului, apare ca o urmare a interesului crescînd acordat în ultimii ani de către conducerea învățămîntului din R.P. Bulgaria acestei probleme. Această temă se dezbate în articolul „Structura personalității și factorii ei” („Ucitelsko delo” nr. 45 (218), care atrage atenția cititorilor asupra a două probleme de bază: cunoașterea structurii personalității pentru realizarea unei orientări profesionale corecte, precum și a caracteristicilor profesionale contemporane, subliniindu-se relația reciprocă personalitate-profesie.

Institutul politehnic
din Varșovia

„TRIBUNA ȘCOLII”

Revistă săptămînală editată de Ministerul Educației și Învățămîntului și Uniunea Sindicatelor din Învățămînt, Știință și Cultură